

1. füzet.

Első év.

D/II-181

HIRDETŐ

HÁZI BESZÉDEK GYŰJTEMÉNYE

Kiadják

Révész János

ev. lelkész

Soltész Elemér

ref. lelkész

szerkesztők

Megjelenik havonként

Tartalom

Mindszenti Imre sajkókazai ref. lelkész: Miben áll az Isten országa?
— *Korbély Géza* sátoraljaujhelyi ev. lelkész: Vigasztalás nehéz napokban. — *Dr. Bartók Jenő* nyiregyházai ref. lelkész: Nikodemus.
— *Révész János* nagybányai ev. lelkész: Emlékkövek. — *Csernák Béla* furtai ref. lelkész: Krisztus nem hiába szenvedett. — *Paulik János* nyiregyházai ev. lelkész: Mind jó a mit Isten tész. — *Harsányi Pál* olcsvaapátii ref. lelkész: Három világtavas. — *Viski Gyula* mezőbándi ref. lelkész: Márczius tizenötödikén.

Kiadóhivatal
Nagybánya
Híd-utca 8. sz.

Nánásy István
nyomása
Nagybánya

Egész évre 12 K
Félévre . . 6 K
Negyedévre 3 K

Előfizetési felhívás.

Folyóiratunkban vasárnapi, ünnepi és alkalmi egyházi beszédeket szándékozunk közre adni és pedig oly módon, hogy rendszerint a hónap második felében megjelenő füzet *tartalmazni fogja mindig a következő hónapban előforduló alkalmakra írt beszédeket.*

Czélünk e vállalattal első sorban az, hogy közös munkálkodással egymásnak segítségére legyünk az igehirdetés üdvös és gyönyörűséges mezején; mert *mennél inkább művelődik az emberiség, annál lényegesebb, de egyszersmind annál nehezebb feladatot ró a szószeiki szolgálat reánk, protestáns lelkészekre, kiknek főfegyverünk a küzdelemben: az igehirdetés.*

Másrésről mindnyájan tudjuk, hogy *sok derék lelkésznek értékes munkája kallódik el a paróchiák iratai között, a nélkül, hogy valami nagyobb hatást gyakorolt volna — őt esetleg meg nem értő — hiveire. Mi ezeket megakarjuk menteni és örökíteni úgy a jelen, mint az utókor számára.*

Tanulni óhajtunk egymástól, teret nyitni a *megismert jó* terjesztésére, főelvünk lévén, hogy csak *ujat*, a beérkező anyagnak *síne-javát* adjuk s a gyakorlati használhatóságra törekszünk.

A külföld irodalma elől nem zárkózunk el, az eredeti magyar beszédek mellett tehát szívesen közlünk *fordításokat vagy átdolgozásokat is.*

Előfizetőkül *csak* (ref. és ev.) *lelkészeket* fogadunk el s hazánk papsága köréből számítunk munkatársakra is. Lelkészek alatt természetesen a helyettes és segédlelkészeket is értjük.

Közleményeinkben a *református és az evangélikus szempontok egyenlő érvényesülésére* gondot fordítunk.

A folyóirat tartalmára, irányelveire vonatkozólag mindig *szívesen vesszük t. előfizetőink véleményét* s a füzetek mellékletein vagy borítékán levelezést folytatunk. Általában arra törekszünk, hogy lelkésztestvéreinkkel szoros összeköttetést létesítsünk és tartsunk fenn.

Az általunk elfogadott és közlött beszédért *10 koronát fizetünk a szerzőnek tiszteletdíjképen*, de épp azért, mert díjazzuk a beszédeket, fentartjuk magunknak a jogot a közlés szabadságára nézve s kéziratokat nem közlés esetén sem adunk vissza.

Az évfolyam legjobb beszédjének íróját év végén nagyobb jutalomban részesítjük, úgy, hogy a bírálatot maguk t. előfizetőink fogják gyakorolni.

A mű *könyvtárusi uton* nem kapható és meg sem rendelhető.

Egy-egy füzet 2—3, sőt több iv terjedelmű is lesz.

Felkérjük t. kartársainkat, közlésre szánt egyházi beszédek be- küldésére s tájékozásul tudatjuk, hogy kéziratok mindig 6—8 héttel előre küldendők a szerkesztők bármelyikéhez.

Az IGEHIRDETŐ kiadóhivatala.

Az Igehirdető kiadóhivatala útján megrendelhető:

- Soltész János.* A nagybányai ref. egyházmegye története, nagy nyolczadrét. 360 lap. Térképpel. Ára 5 K. — Külön lenyomat. A nagybányai ref. egyház története. 24 lap. Ára 20 fill.
Soltész Elemér. Beteg hívek lelki gondozása. 20 lap. Ára 20 fillér. — Jézus föltámasztása. 36 lap. Ára 20 fillér. — Márczius 15-iki beszéd. 10 fillér.
Révész János. A keresztre feszített Jézus hét szózata. 7 bőjti és egy márczius 15-iki beszéd. 80 lap. Ára 1 K. — Egyház és Haza. Alkalmi beszédek. 128 lap. Ára 2 K. — „A mi osztályrészünk“ a nagybányai ev. egyház története. 10 iv. Ára 2 K.

1987 FEB 17

MIBEN ÁLL AZ ISTEN ORSZÁGA?

— Bőjtj. —

Róm. 14, 17. *Az Isten országa nem ételben, nem italban áll, hanem igazságban, békeességben és a szent Lélek által való örömben.*

Ker. Testvéreim! A farsang elmúltával, vagyis az öröm és vígasság napjai után, mi reformátusok is bűnbánatot hirdetünk és megterítjük az Urnak asztalát. Tesszük ezt nem azért, mintha a bőjtöt, mint vallásos intézményt elismernők, vagy megtartani akarnók; — hanem azért, mert nagyon jól tudjuk, hogy a világ örömei között, a vígadozásnak eme napjaiban nagyon sokan és nagyon sokszor megfélekedeznek önmagokról, meg az élet komolyabb kötelességeiről, meg az Isten fiainak magas méltóságáról; és mert érezzük annak szükségét, hogy magunkba szálljunk, hogy itt a kegyelem asztalánál halljuk a bűnbocsátnak biztató szavát, hogy innen új erővel, nemesebb és tisztább gondolatokkal és elhatározásokkal induljunk tovább

Református egyházunk a bőjtöt eltörölte. Eltörölte mint merő emberi találmányt, mint a melynek a keresztyénséghez, az igazi vallásossághoz nincs semmi köze; mint a melyet Krisztus Urunk nem rendelt és nem kívánt már első tanítványaitól sem. Ellenkezőleg, mikor keresztes János tanítványai neheztelőleg kérdezik tőle: *Mi az oka, hogy a te tanítványaid nem bőjtölnek?* azt mondja védelmökre: *Vajjon bőjtölhetnek-e a völegény ágyas házának fiai?* (Máté 9, 14. 15.)

Nem, mi nem bőjtölünk; hiszen mi a világosságnak fiai vagyunk, mi már tudjuk, hogy az Isten országa, vagyis az igazi vallásosság *nem ételben, nem italban áll, hanem*

igazságban, békességben és a szent Lélek által való örömben.

Ezen szavakból megismerhetjük:

1. *Az igazi vallásosságnak helytelen*
 2. *Az igazi vallásosságnak helyes fogalmát.*
- Lássuk ezeket külön-külön.

1.

Az apostol tehát azt mondja meg először, hogy *miben nem áll az Isten országa, vagyis az igazi vallásosság?* Ugyan miért?

Tudjuk, hogy a ker. vallás bölcsője Zsidóország volt, a mózesi, szertartásos törvények hazája, a hol bizony — kivált az utolsó időkben, — a vallásosság nem igen állott egyébben, mint a szertartásoknak: az áldozatoknak, mosódásoknak, ételtörvényeknek külső megtartásában. Pedig ezek nem vallási, hanem egészségügyi és nemzetiségi szempontból hoztak. Egészségügyi szempontból, hogy ott a forró napkeleten helyes táplálkozásra szorítsák a népet; és nemzetiségi szempontból, hogy megakadályozzák a zsidó nemzetnek más nemzetekbe beolvadását. És bizony, hogy Izráel népe megőrizte nemzetiségét a hajdan korban s hogy a zsidóság ma sem olvadt be egyetlen nemzetbe se: ennek oka jó részben az, hogy a zsidónak még csak egy asztalhoz sem szabad leülni a pogányokkal, vagy keresztyénekkal.

Ezt a merev szertartásoskodást ugyan már az ótestamentomi próféták is elítélik. *Irgalmasságot kívánok és nem áldozatot;* — mondja az Ur Hóseás prófétánál. *Szaggassátok meg szíveiteket és nem ruháitokat,* mert ez az igazi bűjt, — mondja Joél próféta. — *A tiszta szív és az alázatos lélek az Ur előtt kedves áldozat* — mondja a zsoltáriró . . . De szavok hiába hangzott el. A külsőségekhez való ragaszkodás csak folyton erősödött.

A szertartásoknak ezen szigorú betartását, így a bűjtölést is, azután a zsidókból lett keresztyének áthozták a keresztyén egyházba is; sőt mint a rómabeliekhez irt levélből látjuk, példájokkal még a pogányokból lett keresztyének közül is sokakat pártjokra hódítottak. Vitássá lett a kérdés: kell-e bűjtölni, vagy nem? Ezen vitát akarja megszüntetni Pál

alapigénk szavaival, mikor azt mondja a Krisztus szellemével megegyezőleg: *Az Isten országa nem ételben, nem italban áll.*

Az Isten országa: a ker. egyház; az a vallás, melynek magasztos célja volt, hogy megtisztítsa, megneemesitse az embereknek gondolatait, érzelmeit, — egész életét. Mert ennek a vallásnak követői egy országot alkotnak, az Istennek ama boldog országát, melyben Istennek akarata az egyedüli törvény, melyben minden ember Istennek gyermeke, mert az Isten akarata szerint él, hozzá hasonlónak lenni törekszik. Ennek az országnak tagjai tudják, hogy *az Isten mindeneket nekik adott; hogy az Istennek minden teremtett állatja jó, ha hálaadással élnek azzal* és hogy az egyetlen ételtörvény: *Legyetek mértékletesek és józanok.*

Igen az egyetlen! A mi ezen túl van, az nem Isten törvénye, az nem vallásosság, az nem számíthat az Isten tetszésére. Avagy mit gondoltok ker. Testvéreim, vajjon az ítéletnek ama napján azt kérdezi-e tőlünk a legfőbb bíró: „Mit ettél, mit ittál?“ Nem sokkal inkább azt-é: „Mi voltál?“

De nemcsak haszontalan, hanem veszedelmes is, ha a vallásosságot kizárólag külső formákhoz, üres szertartásokhoz kötjük; mert míg a formákat megtartjuk, a lényegről könnyen megfeledkezünk. Ugy járunk, mint az a farizeus, ki így beszél: *Hálát adok neked Istenem, hogy nem vagyok olyan, mint egyéb emberek . . . böjtölök kétszer egy héten, igazán megadom a dézsmáját minden marhámnak.* (Luk. 18, 11. 12.)

Igen, ez a veszedelem fenyeget bennünket, ha azt gondoljuk, hogy az Isten országa ételben és italban, a vallás szertartásából áll. Hiszen akkor, ha ezeket a szertartásokat teljesítjük: maga a Mindenható sem kívánhat többet tőlünk . . .

2.

Sokkal többet kíván, ker. Testvéreim! Lássuk mit? *Miben áll az Isten országa, az igazi vallásosság?*

Igazságban, békességben és a szent Lélek által való örömben.

Igazságban, igaz életben! Tudjátok-e, hogy mit jelent ez? Az Isten akaratának teljesítését. Nem szertartások végrehajtását, hanem az Isten akaratára való engedelmességet. A szertartások teljesítése magában nem ér semmit. *Ha a ti igazságotok feljebb nem bővülködik a farizeusok igazságánál, semmiképen nem mehettek bé a mennyeknek országába* (Máté 5, 20.) — mondja Krisztus Urunk.

Az az igazság, melyet ő kíván: az élet igazsága, a cselekedetek, az érzelmek, a gondolatok igazsága, vagyis Isten akaratával való megegyezése. Milyen magasan felette áll ez annak a farizeusi igazságnak, melynek indoka az önzés, az a világi érdek, hogy az emberek jó véleménynyel legyenek felölök.

De hát megszerezhetjük-e ezt az igazságot? Cselekedjük-e mindenkor Isten akaratát? Erzelmeink és gondolataink tiszták, nemesek-e mindig? Bizony be kell vallanunk, hogy nem!

És mi mégis megszerezhetjük ezt az igazságot. Ha törekvéseink innen maradnak is a célon; ha mindenben nem lehetünk is tökéletesek, — hiszen Isten országa csak a mennyben jut tökéletességre, — segítségünkre jön az isteni kegyelem: — *megigazulunk ingyen, Isten kegyelméből, a Jézus Krisztusban való hit által.*

Tehát *hit* a Jézus Krisztusban és e hittől emelve, támogatva, *Isten akaratának, az igazságnak cselekvése:* ez az igazi vallásosságnak lényege, ebben áll az Isten országa.

Azután *békességben*, mely az igazságnak következménye. Csak a hol igazság van, csak ott van békeség. Mig az Isten akaratának nem engedelmességek, addig nincs békeség közöttünk és Isten között; és mig Isten haragja lebeg felettünk addig nincs békeségünk önmagunkkal sem. Lelkiismeretünk vádol, háborog. Az Istennel való békeséget kell helyreállítanunk, hogy békeség költözzék lelkünkbe is . . .

Óh, mennyire vágyott a bűn miatt szenvedő, zaklatott emberi nemzet e békeség után! Óh, hány vergődő szív sir utána ma is! Hol keresitek? Hol találjátok meg? A világban? ennek javaiban, örömeiben? Nem, egyedül csak a vallásban, — a Krisztusnál! Örök vívódás a mi sorsunk,

ha nem hallgatunk Ő reá, ki azért jött, hogy igazságunk, békességünk és váltságunk legyen; ha nem halljuk hívó, biztató szavát: *Jöjjetek, én nyugalmat adok!* Mig ha ő hozzá megyünk, ha ő benne hiszünk: *megigazulunk hit által és békességünk lesz az Istennel.*

Istennel és önmagunkkal csak a vallás békit meg s ebben a békességben áll az Isten országa.

És végül *örömben.* Ezt az örömet szent Lélek által való örömmek nevezi az apostol, mert nem világi dolgok, anyagi külső körülmények hozzák létre, hanem a belső lelki békének érzetéből és annak tudatából származik, hogy békességben vagyunk a mi Istenünkkel. Hiszen mi bánthat, mi búsíthat bennünket, ha békében vagyunk lelkünkkel, Istenünkkel? Csapás, szenvedés, nyomorúság, veszteség? Igen, eljöhethetnek ránk, lesujthatnak bennünket, de nem vehetik el örömiinket, lelkünk boldog derűjét: *Bánatosak lehetünk, de mindig örülők! . . .*

*

Ime, az elmondottak meggyőzhetnek bennünket a felől, hogy a vallásosság, az Isten országa nem külsőségekben áll. Az Istennek igazi gyermekei nem ismernek bűjtöt, mint vallásos intézményt és vallásos cselekményt; hanem arra törekszenek, hogy minden cselekedeteikkel dicsőítsék a mennyei Atyát.

Mi e tudományhoz, ez igazsághoz tartjuk magunkat. Nem bűjtölünk; sőt harczolunk a bűjtölés szokása ellen, mert *az Isten lélek és a kik őt imádják, lélekben és igazságban kell imádniok.*

De milyen sokan vannak ker. Testvéreim, a kik bűjtölnek nem vallásos szokásból, hanem szűkségből és nyomorúságból.

Nekünk harczolnunk kell ez ellen a bűjt ellen is.

Mennyi szegény, nyomorult ember, a kinek nincsen mit enni, a kinek egész élete egy keserves bűjt: inség, nélkülözés . . . Ne hagyjátok őket éhezni, bűjtölni! Szegjétek meg nekik kenyereteket, hiszen *irgalmasságot kíván az Ur és nem áldozatot.*

Milyen sokan vannak ebben az önző világban, mely csak az anyagiakért küzd, marakodók; milyen sokan vannak,

a kik lelkileg böjtölnek, a kik éheznek és szomjuhózzák az igazságot. Menjetek, vigyétek el hozzájok az életnek kenyérét és az életnek vizét . . . vigyétek el hozzájok a Krisztust, ki az örök életre táplálja az ő hiveit.

Milyen sokan vannak a szenvedők, kiket összetört a bánat, a fájdalom; kik böjtölnek, mert könnyhullatás éjjel és nappal az ő kenyerek. Óh, menjetek, vigasztaljátok meg őket.

Magasztos feladata a keresztyénségnek eltörölni minden böjtöt, minden nélkülözést; kielégíteni minden éhezőt, minden szükölködőt; megvigasztalni minden bánkódót, meggyógyítani minden szenvedőt és Istennek irgalmát hirdetve minden bünösnek, minden megtérőnek: a bünbocsánat érzetéből származó tiszta, állandó örömmel sugározni be ezt a sok könnyhullatással áztatott földet! . . .

Amen.

MINDSZENTI IMRE.

VIGASZTALÁS A NEHÉZ NAPOKBAN.

— Bőjt második vasárnapján. —

Máté 15, 21—28.

A bőjti időszak arra hív fel bennünket, hogy komolyan szálljunk magunkba s mindnyájan, a kik az életnek a golgotai keresztfa árnyékában járó vándorai vagyunk, Jézus szenvedésére gondolva, lelkünkben keressünk balzsamot sebeinkre, vigasztalást fájalmunkra s megoldani próbáljuk az emberi sors és az isteni gondviselés között való összefüggés nagy kérdését.

Köd és homály vesz körül mindenütt. Hogy miért borít árnyat a napnak ragyogó képére a sötét felleg s az örömmek mosolyára a borús fájdalom; miért oly hirtelen eltűnő álomkép a boldogság, mint a hamar szétfoszló délibáb; miért kell könyezve őrizni az emlékezetben a régi idők elvesztett kincseit; miért van áthidalhatatlan űr a vágyak és a való világa között; miért örökös hanyatlás, változás és pusztulás az élet; miért bontja fel a halál a legszentebb szövetségeket; hogy miért örökös a vágy egy szebb, boldogabb jövő után: ki tudná megmondani? Az idő hallgatagon osztja ki Istennek ajándékait a földön. Az Úr dicsőségét csak akkor látjuk, amikor már átment közöttünk. (2. Móz. 33, 22.) Az eseményeknek nincsen beszédök, csak visszhangjok van. A mi következik reánk, abból előre semmit sem tudunk. Ebben a világban minden rejtély, titok, megoldásra váró talány. Hogy megnyugvást találjunk, a világ fölé kell emelkednünk; oda kell szállanunk, a hol az események születnek. Örömeinket siratva, szeretteinktől búcsúzva, a múlandóság felett töprenkedve, azt kell keresnünk, a kinek esztendei soha el nem fogynak, a kinél nincs változás, sem a változás árnyéka.

Ki emel fel oda, a hol sorsunkat készíti az Isten? Ki oldja meg lelkünkben az élet eseményei és az isteni gondviselés között az összefüggést? Ki csendesíti le a siró fájdalmat, ki hozza vissza az elszálló reménységet, ki táplálja a béketüres olajával a hamvadó élettüzet? Ki ad biztatást a csüggedőnek, ki őrzi meg lelkünkben az imádság beszédét, amikor keresztet hordozunk s remegve válunk meg a múlt örömeitől és reszketve nézzük az ismeretlen, a bizonytalan jövőt? Az életnek nagy mestere, Jézus, a kinek isteni lelkéből a hitnek ereje sugárzik lelkünkbe. Jézus a hitben nyitja meg előttünk a mennyországot; a hitben vezet az örök kegyelem forrásához. *A hit az olyan dolgoknak valóságok, amelyeket reménylünk* (Zsid. 11, 1.) A hit a látható világ tüneményei között, a láthatatlan eszményi világba való felemelkedés, a földi életnek az Isten életével való összekapcsolása. A hit Isten vigasztaló üzenete a fájdalomban és az élet rejtélyei között. Ilyen volt az evangéliombeli szenvedő és búsongó nő hite; lelki felemelkedés, Istennel való egyesülés. Ma sincs más vigasztalás a fájdalomban. Vegyük azért szívünkre az evangéliomi történet tanulságait s elmélkedjünk a felett a gondolat felett:

A hit isteni vigasztalás a nehéz napokban.

- A mikor: 1. *imádságunkra késik a felelet;*
 2. *a boldogság elkerüli házunkat;* és
 3. *lelkünkben megaláz az Úr.*

1.

Az imádság a földről égbe szálló reménység; a megsebzett léleknek, a reszkető szívnek feljajdulása; szent honvágy az atyai hajlék után; hazatérő sóhajtás. Megcsendül benne minden, a mit várunk, óhajtunk, a mi boldogságunkhoz tartozik s a mitől még gondolatban sem tudunk megválni. Mint az élettől búcsúzni készülő, beteg leány felett virrasztó édes anya, úgy virrasztunk mi is elszállani készülő örömeink, boldogságunk felett. Lelkünk össze van forrva azokkal a vágyakkal, a melyek boldog jövődöt ígérnek, azokkal a lelkekkel, a kiknek életével össze van kötve békességünk és vigasztalásunk. Ha bú, ha bánat közeledik, remegve száll

a sóhajtás: *Uram, Dávidnak fia könyörülj rajtam!* Boldog az, a kinek imádságára mindjárt megváltozik az élet. Oh de hányan vannak, akik imádságuk után is bánatosan sóhajtják: „Reánk, a kik jót vártunk, gonosz következék.“ Oh de hányan vannak, a kiknek imádságukra késik a felelet.

Vajjon azoknak imádsága, a kik látszólag hiába várják az Urat, elveszítette-e erejét? Távolabb van-e az Ur az egyiktől, mint a másiktól? Örökre el van-e zárva a menny, igen sok szív előtt? Ki merné azt mondani? Igazságtalan Isten volna az, a ki az imádságban vágyat ébresztene bennünk az ő kegyelme és vigasztalása után, de azután megtagadná tőlünk az imádság áldását, a lelki csendességet. Nem lehet kétség abban, hogy minden imádság a reménység vetése, a mely után gazdag aratás következik. Csak ne türelmetlenkedjünk. Csak ne akarjunk Isten fölé emelkedni, s parancsot adni néki. Csak ne akarjunk az idő felett rendelkezni, a mely nincsen a mi hatalmunkban. Jákób az éjszaka csendjében hajnalhasadásig tusakodott lelkében az Urral, megnyugvást keresve. Imájában átkarolta az égi hatalmat, s azt mondá: *Nem bocsátlak el téged, míg meg nem áldasz engemet* (1. Móz. 32, 26.) Jézus a Gethsemáne kertben gyötrődő lelke szomorúságában háromszor fordult imádságával az Urhoz, mignem hitében lecsendesült a vihar, s megnyugvással mondá: *Én Atyám, ha el nem múlhatik én tőlem e pohár, hogy meg ne innám azt, legyen a te akaratod* (Mát. 26, 42.). A mi imádságunk is közelebb hozza az eget a földhöz, erőt, megnyugvást ad, ha hitből származik. A mi imádságunk is a béke olajágával tér vissza szívünkbe, ha Istenbe vetett bizodalommal bocsátjuk égi utjára. Ne nyughatatlankodjunk azért, ha néha sokáig késik is a meghallgatás s lelkünk, mint a viharos tenger sokáig háborog. Az idő, a sors az Isten kezében van; az ő áldását siettetni nem lehet. A kánaáni nő hitét is többszörös visszautasítással tette próbára Jézus. Ilyen a mi életünk is. A jobb idők hajnalhasadását, a bánatnak hosszú éjszakája előzi meg. Imádságaink igen sokszor oly nyugtalanul repkednek, mint a galambok a szétduált fészek felett. De az bizonyos, hogy a mi öröm sorsunkhoz tartozik, azt bármily akadályok tornyosúlnak is elénk, előbb-utóbb megadja az Ur. De az bizonyos, hogy a bánattal azért látogat

meg az Isten, hogy a világ örömeit elveszítve, Őt keressük, Ő vele egyesülünk, a kit sohasem veszíthetünk el. *Az Urnak keze nem rövidült meg, hogy meg nem szabadíthatna és meg nem siketült az ő füle, hogy meg nem hallgathatna* (Esaiás 59, 1.). Égi vigasztalásul őrizzük e hitet. Lobogó fáklyafény legyen ez a sötét utakon, a sötét sirokon.

2.

A hit égi vigasztalás a nehéz napokban, amikor a boldogság elkerüli házunkat.

Mindenkinek szive tárva nyitva van a boldogság előtt. Azt keressük az Ur házában; azt keressük szeretteink körében; azt keressük hivatásunk munkái között. A boldogság vágya az étellel születik s az étellel megy át a másvilágra, mint olyan érzés, amelynek örökkévalóságot adott az Isten. Egy pillanatra sem hagyja el a szívet, örökös vendége a háznak. Miért van mégis, hogy a vágyból nem mindig lesz valóság s a reménységnek nem mindegyik virágából lesz gyümölcs? Miért van mégis, hogy igen sokszor mi nekünk is azt mondja az Ur, a mit a kánaáni nőnek: *Nem hozzád bocsáttattam én!* Azért, mert a boldogság ritka kincs, bírásáért sokáig kell küzdeni és csak azoknak adatik, a kik Istenben keresik azt. Mondj le a világról, nyisd meg lelkedet a krisztusi eszmék előtt, szivedet az ő érzéseivel gazdagítsad s mindjárt megnyílik előtted amaz eszményi világ, ahol az Istennel találkozol. De ha a világ gyönyörűségei és Isten között akarod megosztani szivedet, a boldogság csak átutazó vendég lesz házában, cikázó fény szivedben. Állandósága csak annak van, amiben Istent is birjuk.

Panaszkodol testvérem, hogy még mindig adósod az élet s még nincsen betöltve házában és szivedben a boldogságnak fentartott hely. Panaszkodol, hogy másnak arczán az ég mosolya, a te arczodon pedig csak a gond redője látszik. Panaszkodol, hogy elfáradtál a várakozásban, a csalódások és a hiába való reménységek hordozásában. Vajjon nem hit nélkül való beszéd-e ez? Senki sincsen, a ki valaha csalódott volna az Urban. Az élet mindenkinek megadja

a maga boldogságát. Örömeinket, az idő sohasem viszi más-hoz. De, hogy mikor hozza hozzánk: ennek titkát magának tartotta fenn az Ur. Türelemmel várjuk azért azt az áldott pillanatot, amikor az idők teljessége házunkra nézve is be-következik. Szivleljük meg a zsoltáriró tanácsát: *Veszteségben légy az Urban és várjad ötet: és ne bosszankodjál azok ellen, kiknek jó szerencsés életek vagyon.* (Zsolt. 37, 7.) *A míg késik a boldogság, a hitben legyen a vigasztalás. A hit az olyan dolgoknak bizonyos mutatójok, a melyek nem láttatnak.* (Zsid. 11, 1.) Égi szövétnek. Men-nél sötétebb a föld, annál fényesebben ragyog.

3.

A hit isteni vigasztalás a nehéz napokban, amikor lelkünkben megaláz az Ur.

Szegény szerencsétlen kánaáni nő. Amikor térdre borúlva kérte Jézust és ő, próbára téve hitét, azt mondá neki: *Nem jó a fiaknak kenyereket elvenni és az ebeknek vetni,* mi lett volna belőle, ha a hit nem adott volna neki vigasztalást, erőt, béketűrést. Az egész világ elhagyta őt. Élete ködbe borult. Oltalma, menedéke és diadala nem vala más, mint az isteni irgalomban és kegyelemben bizó rendithetetlen hit. Mi nekünk se adatik más vigasztalás. Kicsoda formálhatna érdem szerint jogot az Isten szeretetére? Kicsoda mondhatná, hogy mindig a Jézus nyomdokaiban járt? Kicsoda mondhatná, hogy mindenkor igazi lelki áldozat volt hite és szeretete a templomban és házában? Kicsoda mondhatná, hogy hiven megőrizte a nagy ősök szellemi örökségét s mindig lelkes profétája volt az Isten gondolatainak, a vallás igazságainak az egyházi és nemzeti oltárok mellett? A mily messze van a föld az égtől, oly messze vagyunk a tökéletességtől. A nap sugarainak mindenki örvend, de senki sem mondhatja, hogy övé a nap. Az igazság, a tökéletesség, az eszményi élet vágya minden szívet megvilágosít, de senki sem mondhatja, hogy az ő élete is az Isten élete, eszményi, bűn nélkül való élet. Ingyen kegyelemből tart meg az Isten, a Jézus Krisztus érdemében való hit által. A lelki alázat mélységeiből ez a hit emel fel az égbe. Égi vigasztalásul őrizzük azért ezt a hitet. E nélkül sötét volna az

emberiség lelki világa; sötét, mint a csillagatlan éjszaka s a reménység nélkül való élet.

*

Testvéreim! Az evangéliomi szenvedő nő életében a rendíthetetlen hit diadalt aratott. A kánaáni nő mélységes bizodalma végre is meghatotta a Jézus lelkét. Megkönyörült rajta s azzal az áldással bocsátá el utjára: *Oh asszony, nagy a te hited; legyen a te kívánságod szerint.*

Utban vagyunk mi is. A verőfényes utakról a bánat utaira, a hálaadás oltárától a keresztfához, az élet vidám tavasza és nyara után, a komor őszi és téli időszak felé megyünk; az élet zajló tengerén a csendes kikötő felé sodor az idő sebes folyama. Utban vagyunk mi is. Napról-napra több és több örömtől, reménytől és szerető szívtől kell bucsut vennünk. Oh, vigyük magunkkal a hitet, a mely annál erősebb, mennél több szenvedésen ment keresztül, mennél több aggodást győzött le. Vigyük magunkkal, hogy a midőn a földet elveszítve a menny kapujában üdvösséget sóvárgó vágygyal állunk, az az égi szózat hangozzék felettünk: *nagy a te hited, legyen a te kívánságod szerint; jöjj hozzám, én békességet adok neked!*

Amen.

KORBÉLY GÉZA.

NIKODEMUS.

— Bójtí urvacsora osztáskor. —

Ján. 3, 1—3.

Jézus földi életének idejében egyszer, midőn Jerusalemben tartózkodott, sötét, zivataros éjszakán, úgy éjfél tájban hallgatag, magános ember haladt előre a város egyik elhagyatott mellékutczájában.

Mindenki álomban szendergett, csak ez az egyetlen egy ember nem tudott nyugodni s fölkelte, egészen beburkolta magát, hogy senki ne ismerje meg. Ugy ment előre az utcán, még kicsiny kézi lámpásával is alig mert messzire világítani s csak éppen lábainak ösvényére akart némi világosságot hinteni vele, pedig hajh! megtanulhatta volna, hogy *az Ur igéje az ember lábai ösvényének világossága.*

Ez a férfiu Nikodemus volt, a zsidó főember, az akkori előkelő világnak egyik leggazdagabb tagja. Még csak szolgál sem ment vele, holott abban az időben a főembereket legalább egy szolgáló mindig kísérte utjaikon. Egyedül akart lenni, mert hátha meglátják, hátha megtudják, hogy ő mit teszen és megvetik, kigunyolják. Hová lesz akkor az ő tekintélye az emberek előtt?

Kicsiny sarokház állott a mellékutczában: arra irányította lépteit. Kicsiny volt ez a ház, ablakából parányi mécsesnek halvány világa szűrődött át a zivataros éjszakán. Ám Nikodemusnak ez a ház ebben a perczen fölért az egész világgal, mert ah! neki úgy mondták, hogy ebben a házban lakik Jézus, a názáreti, a megváltó, az üdvözítő, *a ki jött, hogy minden valaki hiszen ő benne, el ne veszszen, hanem örök életet vegyen.* És ő nem, nem

akar elveszni, ő éppen azt az igaz törvényt keresi. Minő boldogság, ha csakugyan van ilyen törvény; megszabná az ember gondolkozását, cselekedetét és a kifejtett erőfeszítésekért éppen úgy biztosítaná az Isten kegyelmét, mint a hogy biztosítja a föld az aratást az elvetett magvak fejében.

De lám mégis, midőn a házhoz eljutott Nikodemus, hogy tétovázik és hogy imbolyog!! Vajjon belépjen-e hát s oda menjen-e a Mesterhez? Szive úgy hajtja, valami ismeretlen ösztön úgy kergeti, — de félelme és aggodása késlelteti s tán vissza is úzi, ha észrevenné, hogy valaki látja őt.

Végre mégis erőt vesz magán. Még egy pillantással körülnéz, nem látják-e, de aztán megnyugtatja magát, hogy hiszen a zivatar oly vadul tombol, hogy rajta kívül vajjon kinek volna kedve az utczára kijönni?

Az is eszébe jut, hogy máskor talán nem volna ily kedvező alkalom beszélni Jézussal, mert most im tanutlanul szólhat vele és a pislogó mécs is azt bizonyítja, hogy bizonyára nem aluszik még.

Csakugyan benyit hát Jézushoz s valóban a Mester még nem aludott. Virrasztott a pislogó mécs mellett nehéz gondjaiban, hogy még így is őrködjék a reá bizott bűnös nagy világ felett. — Nem, nem alszik ő soha; nem is alhatik e szent virrasztó egy pillanatra sem, holott mindig arról van szó, hogy *nehéz viharok között* hozzá menjünk s fölkeressük őt.

*

Mert nehéz viharban nem csak egyedül Nikodemus ment Jézushoz!

Óh, mi nekünk is vannak nehéz viharaink s talán rettenetesebbek, mint a Nikodémusé. Hiszen viharok érnek bennünket az életben mindig. És a vihartól nincs megkímélve a testünk, a lelkünk, a szivünk, — ah, semmi, semmi sem.

És különösen van egy irtózatoss viharunk, mely gyakran dul a mi lelkünkben s ez *a bűn* kegyetlen zivatara. Ez úgy összetör, úgy a földre sujt bennünket, hogy azt sem tudjuk, vajjon felemelhetjük-e szemünket a siralmas mélységből?

Óh, nincs, nincs senki, a kit megkimélne! És hány bűnös emlék merül fel csak ebben a perczen is lelkünkben, a melyekre elszorul a szívünk, nehezen zihál a mellünk és csak felkiáltunk: *Uram irgalmazz nekem szegény bűnös embernek!*

Jaj! csak el kell gondolnunk nekünk is, mint Pál apostolnak: hogy ime *a mi szánk gonoszsággal van megrakva, nyelvünk alatt áspiskigyó és torkunkban a gyehennának tüze!!* Mert hiszen kit nem bántottunk mi meg, a kik körülöttünk voltak s a kiket szeretni kellett volna?

Nem lázadtunk-é fel gyakran a mi szerető mennyei édes atyánk ellen, a kinek jóságát háládatlansággal és engedetlenséggel viszonztuk? Ime, ő azt kívánta tőlünk, hogy járjunk előtte feddhetetlenségben, hogy kerüljük a bünt s az erre vezető kísérteteket. És mi siketek maradtunk szent igéjére s ha választani kellett Isten és a világ között, óh hányszor ejtettük Őt még elménkből is ki?

És nem tagadtuk-é meg áldott Jézusunkat, a kinek követői vagyunk, a kinek gyermekeivé avattattunk fel mindnyájan? Nem hagytuk-é figyelmen kívül az ő hívó szavát, nem pártoltunk-é el ő tőle, ha nem is szóval, de életünkkel, magunkviseletével s a világ mód nélkül való szeretetével.

Hát vajjon a mieinket hiven szeretttük-é? Te férfi, szeretted-é hiven és gyöngéden a te hűséges hitves társadat, pedig jaj neked, ha nem tudtad szeretni őt, vagy pedig elpazaroltad a szeretetet, ezt a drága kincset, melyből minél többet kellett volna gyűjtened. S hát te, a ki keresztyén nőnek neveztetel, vajjon voltál-é igazán a te szivedben keresztyén és hívő asszony? Vajjon imádkoztál-é az Urhoz, hogy adja meg neked az *egy szükséges dolgot*, hogy ez által megtérítsd az ő igaz imádására a tied lelkét? És ti gyermekek, voltatok-é, akartatok-é lenni az Ur vitézkedő katonái, a kik jártatok az Ur előtt való kedvességben?

Bizony Ker. Testv. mélységes igazsággal érezzük azt mi mind-mind, hogy a bűn zivatarra fel-fel kavarja lelkiismeretünk csendességét; pedig e nélkül meg nem maradhatunk, mert az Ur igéje tanítja és életünk tapasztalása is igazolja, hogy az istenteleneknek nincsen békességök.

De nem, nem! Ne féljünk mi ettől a zivatartól. Mert ha Nikodemust Jézushoz vitte a vihar, hát minket is ő hozzá viszen az. És ha a viharoktól nem is vagyunk megkímélve — óh boldogok azok, a kik legalább egyszer érezték lelkökben a bűn zivatarát, mert azoknak számára mindig ébren van a Jézus s azokat ő mindig meghallja, ha hozzá kiáltanak;

Tarts meg Uram minket mert elveszünk!

*

És mig ilyen viharok nem érnek bennünket, addig mi is félünk az emberek ítéletétől és nagyon sokat adunk a világ szerint való tekintélyünkre, akár csak Nikodemus.

Addig még közeledni is csak titokban és bátortalanul fogunk ahhoz a mi áldott Jézusunkhoz.

Avagy talán nem így van? Ime, csak egy példát hozok fel rá bizonyosságul. Azt szoktuk mondani, hogy az Ur Jézus jelen van mi közöttünk. Jelen van szent igéjében, melyet hirdetünk, melyet a szent Írásból olvashatunk. Jelen van tanításaiban, melyeket nekünk követni kellene s a melyek a szeretet munkásságát kötik a szivünkre. És jelen van mind-abbán, a mi az ember lelkét hullámozásba hozza, hogy vágyban, reményben mind feljebb-feljebb emelkedjék.

Am azért közönséges eszünkkel értjük mi igazán a Jézus közellétét? Talán tudjuk, hogy ő ez által magához akar minket hívogatni? Talán megismerjük ez által azt a titkos szellőt, mely megérint bennünket a nélkül, hogy az ember tudná, honnan jön és hová megyen?

Ah, mig az élet s a bűn viharai össze nem törték lelkünket, addig rendesen nehéz félelem vesz rajtunk erőt, ha nyiltan, mindenek szeme láttára kell nekünk Jézushoz csatlakozni, hogy őt kövessük mindenekben s így a ker. életet megkezdjük és folytassuk a földön.

Hát talán a bűn vihara elzugott-é eléggé azok feje felett, a kik kényelemből, könnyelműségből, vagy a szokásos nem törődésből nem ragaszkodnak hiven és tántorithatatlanul Jézus vallásához? — Holott éppen csak azért nem kezdik meg igazán a ker. életet, mert a bűn vihara még nem rázta le róluk egészen a világ szeretetét s az abban

való elmerülés vágyát, pedig akkor tetteikkel, életükkel, becsületes és ártatlan szívükkel hogyan mutathatják meg ragaszkodásukat és hűségüket a Jézus iránt!

Igen Ker. Testv. a bűn meg kell hogy rázza rettentően a mi lelkünket. — S át kell rezdülnie meggyőződéseinken ama mélységes tudatnak, hogy ime mi egyenkint bűnösök vagyunk. S a bűnös ember nem ő, nem te, nem a szomszéd, nem is az ismeretlen egyén, hanem egyenesen csak én és csakis én: az én szívem, az én bűnös és szennyes vágyakkal telt szívem.

Jaj! ha ezt érezni fogjuk, akkor szentségtörésnek fogjuk tartani, ha megalázzuk a vallásnak szentségét és komolyságát; akkor üzletet nem csinálunk abból, de nem is gondolkozunk könnyelműen felőle. Még azt sem fogjuk akkor hirdetni, hogy minden vallás jó vallás; mert tudni fogjuk, hogy így csak azok beszélnek, a kik egyiket sem veszik komolyan s a kik szépen elhuzódnak, hogy fel ne tűnjenek, ha tán az a vallás kötelességeket róvna rájuk az igazi és becsületes élet követelése által.

S bátortalanul nem fogunk akkor Jézushoz sem közeledni. Mert megsejtük azt, hogy ha volt Egy, a ki lecsilapította a tenger háborgását — akkor Ő még ma is az, a ki életünk, gondolkozásunk irányadója, melyet csak a világ és az emberi értetlenség tudnak zavarossá tenni. Mit fogunk mi akkor félni emberektől, holott jól tudjuk, hogy a világnak pusztán csalárd példái és eseményei vannak, melyek rendszeren az életnek csak a torzképét tüntetik fel, hogy vele minket hitünkben kísértsenek meg.

Igy válik aztán a büntudat rettenetesen keserű hánykódása az emberi lélek legnagyobb áldásává. Mert megkezdje vele az ember a személyes életét élni; a lélek ébredszik s megindul azon az uton, a mely a ker. életnek a kezdete Nikodemusnak, valamint nekünk is.

*

Természetesen Jézus ebben az ébredésben nem hagy minket magunkra, ha egyszer elhatározzuk, hogy hozzá fogunk menni s őt megkeressük életünk sötét, zivataros utain.

Ime Nikodemust sem hagyta magára. Még akkor is, mikor legirtózatossabban zugott a vihar és tépte, törte a fák ágait, — akkor is utat mutatott és a kicsiny ház ablakából fényt gyujtott neki: az ő saját világosságát, a mely mutatta az utat, hogy merre tartson a nehéz zivatarban.

Ilyen fényt ma is gyujt a mi életünk utaira is a mi áldott Idvezítőnk.

Mi ugyan megpróbálunk magunk is egy-egy parányi világosságot hinteni a saját sötét utainkra. Meggyujtjuk a tudományok, a művészetek, egyszóval az emberi ész picziny lámpásait s rendesen azt hisszük, hogy ezek majd eligazítanak minket az élet sötét utvesztőiben. — Mert azt jól tudjuk, hogy világosságra szükségünk van, hiszen sötét pusztaság az élet és zivataros a földi lét, mi pedig szeretnők, ha fényt és meleget áraszthatnánk arra.

Ám minden tudomány és minden művészet parányi kis világító fény azon a zugó tengeren, melynek neve élet. És hiába izzad ezernyi ezer tudós és hiába büszke annyi gazdag alkotására fényes századunk, sőt hiába ringat el felséges gyönyörbe száz költő s ezernyi művész: de azért mind az a mit ők adnak nekünk, csak olyan mint egy-egy hulló csillag az éji csöndben, vagy mint az a viharok kitett gyertyaláng, mely még végső lobbot nem vetett.

Csak egyetlen egy világosság van csupán, melynek fénye igazi irányt ad nekünk és megfejtést nyujt az élet ezernyi sötét bonyodalmaira. És ez a fény nem csupán a földi létre hinti áldó és melegítő sugarait, hanem bevilágít abba a rettenetes sötétségbe is, mely az élet végén tátong előttünk.

Ez a Jézus tudományának, a ker. vallásnak az éltető fénye! Mert ez beszél nekünk bünbocsánatról, beszél az örök életről, — arról, a ki az élet és a megtartás, a mire szívünk önkéntelenül felbuzdul és szinte homlokunkkal érintjük meg a fényes mennyboltozatot.

Ah, a Jézus világossága az igazi fény, mert ez szeretetről tanuskodik itt e földön s egykor az örökkévalóságban is. Ez azt tanítja, hogy a mi örök Istenünk is szeretet, a ki gondoskodik mindenekről és éppen oly jól elrendelte, hogy a madarak a fák tetején fészkeljenek, mint hogy a

halak a vízben lakjanak — és az egész látható világot szeretetből alkotta és szeretetből tartja fenn.

És a Jézus világossága az igazi fény, mert ez az életet megszenteli és megjobbitja, mert megtanít, hogy higyjünk és pedig azzal a hittel, mely a műveltséggel s a kedély finomságával együtt nő és együtt izmosodik, a mikor is műveltségünk és tudásunk legteljesebb és legtökéletesebb birtokában hajtjuk meg fejünket a legmélyebben az örök-kévaló Isten előtt; mert éppen akkor tűnik ki, hogy a mi emberi fogalmaink az örök világok felől olyan gyarlók, olyan kicsinyek.

Ne féljünk tehát mi semmitől soha, ha Jézusra biztuk magunkat. Mi ismerjük már őt egészen és tudjuk czélját és akaratját s bizonyosabban megtalálhatjuk őt, mint egykoron a szegény, szorongó szívvvel hozzá közeledő Nikodemus, a kinek oly hivogatólag tündökölt a Jézus ablakából az utczára sugárzó fény, de a ki azért mégis oly bátoratlanul közeledett, hogy kicsi hijján majd elveszítette Jézust.

*

Mert ugyan ki is csodálkoznék rajta, ha Nikodemus talán nem találta volna meg Jézusban az isteni Megváltót! mikor ő nem úgy kereste a Mestert, mint a kit végig hajsolt a bűn zivatarra, ő, az előkelő, büszke farizeus, ő alig tudta, inkább talán csak sejtette, hogy tulajdonképen mit akar ő Jézusnál, a kit akkor éjszaka olyan aggódások közt keresett fel. — Őt a világ szokása, a saját életének iránya, addigi megszokásai és gondolatai, mind csak arra indították, hogy Jézushoz ne a szívének a vágyaival, hanem az eszének a kutató hatalmával menjen.

Ő azt akarta megtudni Jézustól, hogy vajjon hitelt adhat-e neki; ő csak kérdezősködni akart, hogy hol vette Jézus a tudományát, — mivel csak így állapíthatta meg, hogy vajjon örök érvényű, vajjon feltétlen igazság-e az?

S ezért olvashatjuk a szentírásban a csodálatos kérdést, melyet rögtön felvetett, a mint a gyöngye mécses által megvilágított szobába belépett:

— Mester, mi úgy tudjuk, hogy te az égből jöttél?

Ah, mert milyen jó lett volna, ha Jézus csakugyan az égből jött volna. És ha Nikodemus minden kétséget kizáró bizonyossággal be tudta volna igazolni, hogy a Jézus tudománya az Istentől ered s így egyedül való érvényességgel bír! — Milyen megnyugvás lett volna ez a kutató embernek, a háborgó, a zajgó szívnek. Óh, akkor fel lett volna építve az egyenes, a bizonyos út, melyen haladni kell, — akkor olyan kényelmes lett volna minden, hiszen mindenki tétovázás nélkül tudhatta volna, hogy mit kell neki cselekednie. Óh, jaj! akkor vége lett volna minden kétségeskedésnek, — minő békesség, minő megnyugvás és boldogság lett volna az!

Ker. Testv. mi közöttünk is hányan lehetnek, a kik ezen az áron, mint Nikodemus, szívesen átengednék magukat Jézusnak és rábíznák ő rá magukat? — A kik ilyen feltétel alatt szívesen beismernék bűneiket, sőt azt is elhinnék, hogy a bűn bizonyára nem kicsiség.

De ime Jézus még csak egy szó választ sem ad Nikodemusnak arra a kérdésére, hogy vajjon az égből jött-e. Pedig hogy kérte, hogy sóvárogta ez az ember azt az egyetlen *igen* szót. Óh, mit nem adott volna érte, ha azt kimondja a Mester.

Nem, ő nem is kérdezett volna többet, nem kutatott volna semmit, vakon elhitte volna egyetlen szóra, csak mondta volna tehát Jézus:

— Igen, az égből jöttem!

Tény, hogy nem is került volna sokba Jézusnak ez az egyetlen szó. Hiszen ugyis az ő tudománya valóban az Istentől származott s a mit ő hirdetett, az tény: a mennyország, azaz az Isten országának megvalósulása e földön.

Ám Jézus még sem mondta ki azt az *igen* szót. Belátott a Nikodemus lelkébe s tudta, hogy ez az ember csak egy száraz tudást, csak egy olyan ténybeli igazságot akar ő tőle megtudni, mint a milyen igazság az, hogy $2 + 2 = 4$. Látta, hogy ez az ember, mint a törvény embere a Jézus tudománya által nem a szívét akarja megjobbitani, hanem eszének világával egy új parancsolatot, egy új törvényt vár, a melyet végre lehet hajtani, mint a hogy végre-

hajtható a bíró ítélete — s elvégre valahára legyen egy igazán érvényes törvény a földön.

Nem, Jézus ilyet nem akart. Ő nem egy új, apróra szedhető és parancsolatokba foglalható törvényt akart, hanem ő akart egy új világot: a szeretetet, melynek határa nincsen, melyet kimeríteni nem lehet s a melylyel szemben bebizonyítani nem tudja senki, hogy hol végződnek el a kötelességei.

Jézus nem törvényes igazságot, nem száraz tényekkel mérlegelhető magatartást akart ráerőszakolni követőire, hanem a szív és lélek általános megújulása által ennél többet, sokkal nagyobbat, vagyis annak az új égnak és új földnek az érzését, a melynek birtokában áthatja az embert az a tudat, hogy benne lakik az Isten teljessége, a kiből él, mozog és megszentelődik.

Pedig ha ő Nikodemusnak azt válaszolja, hogy igen, ő az égből jött, akkor e válasszal együtt járt volna a kényszer, az elviselhetetlen bilincs, a szolgaság s egy új törvénynek az uralma az Isten gyermekeinek szabadsága helyett. Mert ez azt jelentette volna, hogy szárazon kimérhető mindenki számára a kötelessége és teendője, ha Isten kegyelmét megnyerni akarja, pedig akarnia kell, hiszen most már kétségbe nem vonható új és kényszerítő törvény van az ember számára.

Óh, minő szerencsétlen, minő nyomoruságos állapot lett volna ez!

S mindez azért, mert Nikodemus az esze világával szándékozott volna meghatározni és kimérni a kötelességeket és nem a szívnek áldást osztogató melegségével, melynél a legkisebb tényben is a szeretet egész ténye nyilatkozik meg.

De hát honnan is tudhatott volna egyebet Nikodemus? Ő az ószövetségi törvényvallás álláspontját és a törvényszerűen helyes cselekedetek mérlegét ismerte csupán és attól egészen meg nem szabadult. Csak sejtette, hogy van valami szabadabb, mert önkéntelenebb magatartás is, mely szebb, magasabb és értékesebb cselekedet az előbbinél.

Ám éppen ez a sejtés az érdeme Nikodemusnak s azt példázolja, hogy nekünk is mindig elég, ha csak sejtünk

is, hiszen ez hasonlít mindig a hajnal ébredéséhez, melyet a nap feljötté követ. És ha csak egy kicsi arravalóság ébredszik is a mi lelkünkben, már ezt felhasználja Jézus, hogy minket magához ragadjon s az üdvösséghez elvezessen.

*

A minthogy Nikodemus számára is elérkezett Jézus által ez a napfeljötté. Jézus ugyanis, mint olvassuk, midőn Nikodemus kérdését hallotta, az igenlő válasz helyett egy másik feleletet adott neki, mely mint villámfény cikázott át a lelkén és azt új világosságra derítette:

— Bizony, bizony mondom neked, ha valaki ujonan nem születik, nem mehet be a mennyeknek országába!

A ki ujjá nem születik! Tehát első és mindenek felett való az ujjászületés, amelynek itt a földön, a való életben kell megtörténnie, úgy, hogy azt megelőzze a megtérés, a mihez nem az ész kutató munkája, hanem az érzület arravalósága a legelső feltétel: a büntudat felébredése és a lelkiismeret törvénykezése által.

Igen! meg kell térni s ujjá kell születni. Nem azt kell tehát neked kutatni, hogy az égből származik-e valami, vagy nem; hanem az ilyen kérdések helyett oda függeszteni szemedet a való életre s a való élet szivből származó igaz cselekedetei által keresni azt, hogy mi az ember rendeltetése a földön? Mert az ész és tudás kérdései csak kételkedésre vezetnek; a sziv teljességéből megnyilatkozó élet pedig az igazi Istentisztelet e földön.

Boldog Nikodemus! ime most már érted tehát az igazságot s nem kisebb pártfogód, mint az Ur Jézus Krisztus vezetett el hozzá tégedet!

Ker. Testvéreim, minket is így vezet mindig a mi Megváltónk, hogy ő általa megértsük az igazságot! Hisz ime ma is fel van terítve az Urnak szent asztala s e szent helyen a mi lelkünk javára mi hozzánk is hangzik az Urnak a megtérésre és ujjászületésre felhívó nagy és szent szózata. És a szent asztalhoz s ugyanott a Jézushoz mi is elmehe-tünk, mint egykor Nikodemus s a mint odamegyünk bizonyára nem egy-két szivben dul a bűn zivatarja! De nem, ne riadjunk vissza, sőt bátran induljunk el, ne tartsunk

semmitől, nekünk is majd elérkezik a napfeljötte, mert mi is megtaláljuk ott békességünket és megnyugvásunkat, midőn áldott Jézusunkkal találkozunk.

Ah, Nikodemus nem gondolta, midőn elindult, hogy mit fog találni utja végén? Csak éppen sejtette, hogy az isteni Mester ad neki valami olyan égi kincset, melyet másutt hiában keresett volna. És elindult. Aggódott, félt, bátortalan volt ugyan, de nem verte le egészen semmi sem.

Mi mindezzel másképpen vagyunk. Nekünk nem csak sejtjenünk, de tudnunk lehet, hogy mi lesz pályánk bére s elhatározásunk jutalma? Tudnunk lehet, hogy számunkra a megtérés és az örök élet drága jutalma tündököl.

Akarjátok-e mindezeket? Akkor jöjjetek, mint Nikodemus, Jézushoz s a mint e szent asztalon a szent jegyekről Ő reá emlékeztek, akkor megjelenik lelketek előtt és szólni fog veletek, miként szólott egykor Nikodemussal is. És csodás hatása lesz neki rátok is, és ti mindannyian megértve a megtérést, keresni fogjátok az ujjászületést, hogy ez által boldogok lehessetek mindvégiglen, most és ennek utánna az Ur Jézus Krisztus kegyelme által.

Amen.

DR. BARTÓK JENŐ.

EMLÉKKÖVEK.

— Márczius tizenötödikén. —

Jósué 4, 5—8.

K. H.! Az őserő megmozdul, rügyfakasztó márcziusnak tavaszi szellője költögeti a nagy természetet. Nem régen még az egyenlőség fehér szemfedője borult a tájra, mintha meghalt volna minden körülöttünk; most sarjadzni kezd a fű, ébredezni az élet, *a szabadság a hó alatt.*

Uram, *ha a te lelkedet kibocsátod, mindenek megújulnak és megújítod a földnek színét. Legyen az Urnak dicsőség mindörökké és örvendezzen az Ur az ő teremtményeiben* (Zsolt. 104, 30).

Ébredés, megújulás, szabadság várva várt hónapja: Márczius, ki tudná elbeszélni a te dolgaiddat?

Márczius 14-én volt a nagy harc Asvérus király idejében, mikor Márdokeus és az izraeliták véres tusákban győztek ellenségeik felett, miként az Irás mondja: *Parancsolá nekik, hogy az Adár hónap tizennegyedik napját és a tizenötödiket esztendőnként megtartanak. Azokat a napokat, melyekben megnyugodtak vala a zsidók az ő ellenségeiktől és azt a hónapot, mely nekik a keserűségből örökre fordult vala* (Eszter 9, 21.).

Márczius 10-én kiáltották ki Párisban (1793-ban) Danton indítványára a forradalmi törvényszéket.

Márczius 30-án volt (1282-ben) a szicíliai vecsernye, mikor a szigetlakók felszabadították magukat elnyomóik türhetetlen hatalma alól.

Márczius 13-án ütött ki (1848-ban) a bécsi forradalom. Nevezetes forduló pont volt Márczius közepe már a régi rómaiaknál.

Ilyen a mi *Márczius tizenötödikénk* is. Ujabb történelmünknek nagy jelentőségű forduló pontja; méltó, hogy ünnepi köntöst öltsetek s megjelenjetekek e napon Istennek házában, hogy *énekeljetekek az Urnak és áldjátok az Ő nevét: hirdessétekek az ő szabadítását* (Zsolt. 96, 2.).

Igaz, hazánk aggasztó helyzetben van; nehéz az állapota, mint súlyos lázbetegé, kiről nem tudjuk mikor és hogyan megy keresztül a nagy változáson, mikor éri tetőfokát a baj s mikor fordul jobbra súlyos válsága. Es ha nagy beteg az édes anya, busulnak a szerető gyermekek, elnémul a vigasság, nincsen lakodalmi ünnep. Így vegyít szomorúságot a jelen a mi örömünkbe is, a mely a multnak dicsőségén épül föl.

Nem tagadhatjuk K. H. itt Isten szent házában sem titkolhatjuk el, hogy bizonyos gonddal, aggodalommal ünnepeljünk most ezt a napot, a mely pedig az alkotmány örömnépe volna.

De a multnak nagy, örvendetes alkotásait a bánatban sem szabad felednünk s ha elkallódnék ezen nemzeti örömnépeünk *az ország sebei* miatt, ez megbocsáthatatlan háládatlanság volna a honnak akkor élt nagyjai iránt. Sőt épp azért kell ünnepeelnünk, mert *a haza veszélyben van*, hadd merítsünk épp most tanulságot a multból, megnyugvást a történelem igazságszolgáltatásában, a nagy Istennek végetlen hatalmában, kinek gondviselő akaratjából ott és akkor jön a segítség, a hol és a mikor arra legnagyobb a szükség. Kinek világok sorsát intéző szózata tisztán hallik hozzánk a régi idők hullámverésein keresztül: *Ne félj, mert én veled vagyok, meg ne rettenj, mert én vagyok a te Istened, ki téged megerősítelek, annak felette megsegítelek és az én igazságomnak jobb karjával támogatlak téged* (Ésaiás 41, 10.).

Ötvennyolcz évvel ezelőtt keresztül ment a nemzet a történelem azon folyamán, mely a *régi Magyarországot az új Magyarországtól* elválasztotta. És a hullámok nem csaptak össze fejünk felett. Izrael népe száraz lábbal átment a Jordánon. Sok bajjal, vésszel küzdöttek apáink, de diadalmasan kerültek a tulsó partra.

Izrael fiai Jósué parancsára tizenkét köveket állítanak az átkelés emlékére. A márcziusi ifjak is felállították ezeket a köveket a nagy jelentőségű *12 pont*-ban, melyek mindegyike egy-egy sarkköve alkotmányunknak és emlékköve a nagy átkelés történetének.

Nekünk utódoknak olvasgatnunk kell az emlékkövek feliratait s okulnunk belőlük *és mikor kérdendik a ti fijaitok mondván: mirevalók ezek a kövek? Jelentsétek meg a ti fijaitoknak: Szárazon jött által Izrael a Jordánon.*

Isten kegyelméből szerencsésen átjutottunk az új korszak nehézségein. Zarándokoljunk el hát azokhoz az emlékkövekhez, vegyük sorba őket, mintha kálváriát járnánk s elméledjünk róluk!

*

Mindjárt első tekintetre szembeszökő különbséget fogunk észrevenni az egyes emlékkövek között. A legtöbbnek felirata ugyanis már messziről olvasható pompás aranybetűvel ragyog. A tavaszi napsugár pajzán örömmel játszik ezeknek fényességén. De im néhány olyanra is akadunk, a melynek — legnagyobb csodálkozásunkra — nincs semmi felirata. Ezek sötéten, komoran tekintenek reánk, mint megannyi szomorú kérdőjelek, diszes társaik közül.

Emberi gyarlóságunkból következik, hogy először a ragyogókat tekintjük meg.

Az elsőn ezt olvashatod: Sajtószabadság!

A gondolatnak, a szónak, az írásnak szabadsága ősjoga az emberi nemzetnek s a mint a régi görögök, rómaiak szabadon irtak, a mint az Istentől ihletett próféták és apostolok szabadon vetették papírra magasztos gondolataikat, úgy mit sem változtathat ez ősz emberjogon az a körülmény, hogy a haladó korról gépek sokszorosítják azt, a mi maradandót mondani akarunk. A hitjavítás a sajtó szabadság segítségével vitte diadalra gondolatait. A szabadság első biztositéka ez, méltán foglal helyet az első kövön, *de meglássátok, hogy valami módon a ti szabadságtok botránkozásokra ne legyen az erőtleneknek* (1 Kor. 8, 9.) és ne feledjétek, *hogy a hol az Urnak lelke vagyon, ott van a szabadság* (2 Kor. 3, 17.).

EMLÉKKÖVEK.

— Márczius tizenötödikén. —

Jósué 4, 5—8.

K. H.! Az őserő megmozdul, rügyfakasztó márcziusnak tavaszi szellője költögeti a nagy természetet. Nem régen még az egyenlőség fehér szemfedője borult a tájra, mintha meghalt volna minden körülöttünk; most sarjadzni kezd a fű, ébredezni az élet, *a szabadság a hó alatt.*

Uram, *ha a te lelkedet kibocsátod, mindenek megújulnak és megújítod a földnek színét. Legyen az Urnak dicsőség mindörökké és örvendezzen az Ur az ő teremtményeiben* (Zsolt. 104, 30).

Ébredés, megújulás, szabadság várva várt hónapja: Márczius, ki tudná elbeszélni a te dolgaidat?

Márczius 14-én volt a nagy harcz Asvérus király idejében, mikor Márdokeus és az izraeliták véres tusákban győztek ellenségeik felett, miként az Irás mondja: *Parancsolá nekik, hogy az Adár hónap tizennegyedik napját és a tizenötödiket esztendőnként megtartanak. Azokat a napokat, melyekben megnyugodtak vala a zsidók az ő ellenségeiktől és azt a hónapot, mely nekik a keserűségből öröme fordult vala* (Eszter 9, 21.).

Márczius 10-én kiáltották ki Párisban (1793-ban) Danton indítványára a forradalmi törvényszéket.

Márczius 30-án volt (1282-ben) a szicíliai vecsernye, mikor a szigetlakók felszabadították magukat elnyomóik türhetetlen hatalma alól.

Márczius 13-án ütött ki (1848-ban) a bécsi forradalom.

Nevezetes forduló pont volt Márczius közepe már a régi rómaiaknál.

Ilyen a mi *Március tizenötödikénk* is. Ujabb történelmünknek nagy jelentőségű forduló pontja; méltó, hogy ünnepi köntöst öltsetek s megjelenjetez e napon Istennek házában, hogy *énekeljetez az Urnak és áldjátok az Ő nevét: hirdessétez az ő szabadítását* (Zsolt. 96, 2.).

Igaz, hazánk aggasztó helyzetben van; nehéz az állapota, mint súlyos lázbetegé, kiről nem tudjuk mikor és hogyan megy keresztül a nagy változáson, mikor éri tetőfokát a baj s mikor fordul jobbra súlyos válsága. Es ha nagy beteg az édes anya, busulnak a szerető gyermekek, elnémul a vigasság, nincsen lakodalmi ünnep. Így vegyít szomorúságot a jelen a mi örömmünkbe is, a mely a multnak dicsőségén épül föl.

Nem tagadhatjuk K. H. itt Isten szent házában sem titkolhatjuk el, hogy bizonyos gonddal, aggodalommal ünnepezljük most ezt a napot, a mely pedig az alkotmány örömmünnepe volna.

De a multnak nagy, örvendetes alkotásait a bánatban sem szabad felednünk s ha elkallódnék ezen nemzeti örömmünnepzünk *az ország sebei* miatt, ez megbocsáthatatlan háládatlanság volna a honnak akkor élt nagyjai iránt. Sőt épp azért kell ünnepezlnünk, mert *a haza veszélyben van*, hadd merítsünk épp most tanulságot a multból, megnyugvást a történelem igazságszolgáltatásában, a nagy Istennek végetlen hatalmában, kinek gondviselő akaratjából ott és akkor jön a segítség, a hol és a mikor arra legnagyobb a szükség. Kinek világok sorsát intéző szózata tisztán hallik hozzánk a régi idők hullámverésein keresztül: *Ne félj, mert én veled vagyok, meg ne rettenj, mert én vagyok a te Istened, ki téged megerősítelek, annak felette megsegítelek és az én igazságomnak jobb karjával támogatlak téged* (Ésaiás 41, 10.).

Ötvennyolcz évvel ezelőtt keresztül ment a nemzet a történelem azon folyamán, mely a *régi Magyarországot* az *új Magyarországtól* elválasztotta. És a hullámok nem csaptak össze fejük felett. Izrael népe száraz lábbal átment a Jordánon. Sok bajjal, vésszel küzdöttek apáink, de diadalmasan kerültek a tulsó partra.

Izrael fiai Jósué parancsára tizenkét követet állítanak az átkelés emlékére. A márcziusi ifjak is felállították ezeket a követeket a nagy jelentőségű *12 pont*-ban, melyek mind-egyike egy-egy sarkköve alkotmányunknak és emlékköve a nagy átkelés történetének.

Nekünk utódoknak olvasgatnunk kell az emlékkövek feliratait s okulnunk belőlük *és mikor kérdendik a ti fijaitok mondván: mirevalók ezek a kövek? Jelentsétek meg a ti fijaitoknak: Szárazon jött által Izrael a Jordánon.*

Isten kegyelméből szerencsésen átjutottunk az új korszak nehézségein. Zarándokoljunk el hát azokhoz az emlékkövekhez, vegyük sorba őket, mintha kálváriát járnánk s elmélkedjünk róluk!

*

Mindjárt első tekintetre szembeszökő különbséget fogunk észrevenni az egyes emlékkövek között. A legtöbbnek felirata ugyanis már messziről olvasható pompás aranybetűkkel ragyog. A tavaszi napsugár pajzán örömmel játszik ezeknek fényességén. De im néhány olyanra is akadunk, a melynek — legnagyobb csodálkozásunkra — nincs semmi felirata. Ezek sötéten, komoran tekintenek reánk, mint megannyi szomorú kérdőjelek, diszes társaik közül.

Emberi gyarlóságunkból következik, hogy először a ragyogókat tekintjük meg.

Az elsőn ezt olvashatod: Sajtószabadság!

A gondolatnak, a szónak, az írásnak szabadsága ősjoga az emberi nemzetnek s a mint a régi görögök, rómaiak szabadon irtak, a mint az Istentől ihletett próféták és apostolok szabadon vetették papírra magasztos gondolataikat, úgy mit sem változtathat ez ősz emberjogon az a körülmény, hogy a haladó korról gépek sokszorosítják azt, a mi maradandót mondani akarunk. A hitjavítás a sajtó szabadság segítségével vitte diadalra gondolatait. A szabadság első biztosítéka ez, méltán foglal helyet az első kövön, *de meglássátok, hogy valami módon a ti szabadságtok botránkozásokra ne legyen az erőtleneknek* (1 Kor. 8, 9.) és ne feledjétek, hogy *a hol az Urnak lelke van, ott van a szabadság* (2 Kor. 3, 17.).

Felelős ministerium Buda-Pesten, mondja a *második*. Az Isten is elhagyja a népet, mely önboldogulását elhanyagolja (Jer. 7, 29.), míg annak, a ki munkálja, kiküzdi jogait, így szól: *Látván láttam az én népemnek nyomoruságát és az ő fohászokodásokat hallottam és azért szállottam le, hogy őket megszabadítsam* (Csel 7, 34.). Márczius tizenötödikének lelkes fiai, mit bevéstetek ebbe a második kőbe, kicsoda tagadná, hogy új korszakot nyitó alkotástok volt ez.

Évenkénti országgyűlés Pesten, ez a *harmadik* emlékkő nem kisebb jelentőségű felirata. Szinte ildomtalan volt volna tőlem K. H., ha én ezt elöttetek éppen most részletezni, fejtegetni akarnám. A bátor uttörők így gondolkodtak: *Irattassék meg ez a következő nemzetségnek hasznára, hogy a megújított nép dicsérje az Urat* (Zsolt. 102, 19.) s elvárhatják tőletek — utódaiktól — méltán, hogy hívek legyetek hozzájuk: *A szabadságban, melylyel minket a Krisztus megszabadított, álljatok meg és ne kötelezzétek meg ismét magatokat szolgálatnak igájával.* (Gal. 5, 1.)

A *hatodik* kő rövid, tartalmas emlékirata: *Közös teherviselés*. Ha egyházilag akarunk szólani, így mondanók: *Egymásnak terhét hordozzátok és úgy töltsétek be a Krisztus törvényét.* (Gal. 6, 2.) Szinte csodálkozunk, szinte megütődünk rajta, hogy ez másképp is lehetett, pedig azokban az annyiszor agyondicsőített múlt időkben, e részben is felette nagy igazságtalanság nyomta a szegény nép vállait.

A minőt pl. a *hetedik* kő örökíti meg: *Az urbéri viszonyok megszüntetése*. Én Uram és én Istenem, hát nem született-e meg a Krisztus az egész világ számára? hát nem hirdette-e azelőtt is az ő örök ígéje, hogy *nincsen sem zsidó, sem görög, sem szolga, sem szabados, nincsen sem férfit, sem asszony között válogatás, mert ti mindnyájan egy vagytok a Jézus Krisztusban* (Gal 3, 28.) Szégyen, kimondhatatlan szégyen a keresztyén államokra, hogy 18 század alatt az egyenlőségnek eme kopár, rideg, sötét válaszfalait nem voltak képesek lerombolni.

Eskütszék, képviselőlet egyenlőség alapján, a *nyolczadik* kő ezt viseli homlokán.

K. H.! Még az apostolok korában történt, mikor Demeter ötvös panaszt emelt Efezusban Pál apostol ellen, hogy Diána istentiszteletét lerombolja. A vádat hallva a város íródeákja, így szólott a fellázadt néphez: *Ha Demeternek és az ő hozzá hasonló mesterembereknek valakivel valami perek vagyon, törvény vagyon és bírák vagy-nak. Ha pedig egyéb dolgok felől való panaszok vagyon. a közönséges gyűlésben láttassék el.* (Csel 19, 38. 39.) Mily régi, mily igaz és minő megkapó ez a tiszta jogi felfogás. Márczius tizenötödikének szószólói megannyi efezusi bölcs íródeákként szólalnak meg, mikor ezt az ujitást követelik s különösen midőn hangsúlyozzák itt is az egyenlőséget, mert már Mózes megírta az 5-ik könyve első részének 17. versében: *Ne legyetek személyválogatók az ítéletben: a mint a kicsinyt, úgy a nagyot is meghallgassátok; ne féljeteek senki személyétől!*

Hazafias, keresztyéni, emberies szempontokból lélek-emelő cselekedet volt az, a mit e napon a statusfoglyokkal műveltek. A *tizenegyedik* köre ugyanis ezt jegyezték: *A Politicai statusfoglyok szabadon bocsáttassanak* és a tollnak agg harcosát, ki egy általa irt könyv miatt a börtön súlyos rablánczait zörgette, elsőt a szabadgondolkozás miatt rabságra kerültek közül, még márczius 15-én délután megszabadították. De megszabadítottak vele együtt többeket is. Ketté tört a bilincs, a honfiak könyezve borultak egymásra s a minden szépért hevülő ifjuság maga hordozta diadalszeke-rén végig Pest város utczáin a szabadság öreg martyrját.

Mintha élne, mintha megszólalna ez a *tizenegyedik* emlékkő s menyeyi hangon, angyaloknak nyelveken hirdetné: *azért küldött engem az Úr, hogy a szegényeknek evangeliomot, a foglyoknak szabadulást hirdessek és a megkötözötteknek a tömlöcznek megnyitását.* (Es. 61, 1; Luk. 4, 18.)

Az utolsó, a *tizenkettedik: Unio Erdélylyel.* Minden egyesülésnek, a mi a közboldogulást czélozza, barátja volt ama kor s barátjai vagyunk mi is, mert az egyetértés, az egyesülés által a kis dolgok is nagyokká lesznek.

Egyedül áll a magyar az egész világon, miért képezzen két országot: *Vajjon nem mindnyájunknak egy atyánk*

vagyon-e? Avagy nem azon egy Isten teremtett-e minket? (Mal. 2, 10.) E napnak bűbajos hatalma a két nemzetséget egygyé tette és a közbevetett falnak válaszát elrontotta. (Éf. 2, 14.) Valóban méltó záróköve ez a tizenkettőnek.

*

De K. H. bizonyosan észrevettétek, hogy eddig a negyedik, ötödik, kilenczedik és tizedik emlékkőről hallgattam. Elmondtam mindazt, a mi a tizenkét pontból valóra vált, a miért hálával tartozunk e mai ünnep alkalmából a népek sorsát kegyelmesen intéző nagy Ur Istennek. Dicsősítétek az ő szent nevét, hogy megtekintette az ő népét és megszabadított minket az ő igazságával!

Négy emlékkőnek azonban elmosódott, lekopott, eltűnt majdnem hat évtized alatt a felirása, mit a márcziusi ifjak róvtak oda. Ott voltak ezek a követelmények is a 12 pontban, de nincsenek bent még ma sem alkotmányunkban.

A reménységnek biborsugaras hajnala volt az a nap, mikor a nép láta nagy világosságot és annyi balszerencse közt oly sok vizály után föl merte venni kiválmái közé a *Nemzeti őrsereget*, (5.), a *Nemzeti bankot* (9.), nyíltan követelte, hogy *a katonaság esküdjék meg az alkotmányra, magyar katonáinkat ne vigyék külföldre, a külföldieket vigyék el tőlünk.* (10.)

És nem sokára köröskörül beborult az egész látóhatár nagy Magyarországon. Megdőrdült az ég, kitört a vihar, kiáltás hangzék a hazán keresztül: *Készítsétek a paizst és az öreg paizst és menjete a harczra. Fogjátok a lovat és üljete lovakra és legyete sisakokban, tisztítsátok a kopját, vegyete reátok a pánczélokot.* (Jer. 46, 3. 4.) *Hirdessétek ezt a népek között, hirdessete hadat, támasszátok föl a hatalmasokat; eljönek, fölkelnek mindnyáján a hadakozó férfiak. Rontsátok el a ti szántóvasaitokat, csináljatek fegyvereket azokból és kaszátkból csináljatek dárdákat; a beteges mondja ezt: Erős vagyok én!* (Jóel 3, 9. 10.)

A *nemzeti őrsereg*, a győzhetetlen honvédség mintegy a földből kelt ki. Hamarjában megvalósult így az ötödik

követelmény, meg a tizedik is, mert a hü fiak hazajöttek külföldről s itthon állottak csatasorba.

Régen volt az, félszázaddal ezelőtt, mikor megújult ismét az ősmagyar legendás idők fényes korszaka. Azóta a feliratokat lemosta az idő, le a *nemzeti bankot is*. Hasztalan mondja az Irás (Róm. 12, 13.) *legyetek a gazdálkodásnak követői* s az országok anyagi boldogulására nézve hiába hangoztatja a Predikátor könyve (10, 16.), hogy *a pénz azt szerzi, hogy mind ezek meglegyenek*. Két emberöltő nem volt elég arra, hogy ez is valóra váljon.

És mit mondjunk *a törvényelőtti egyenlőségről valósi tekintetben*. (4.) Bizony fájdalommal kell hirdetnünk még e nemzeti ünnepen is, hogy ezt a feliratot sokan szinte lázas sietséggel igyekeztek lekaparani, hogy mennél hamarább tűnjék el.

Polgári tekintetben még beszélhetünk annyira-mennyire az egyenlőségről, bár a lealázó osztályrendszertől ma sem tudunk szabadulni, de legalább a törvény előtt egyenlők vagyunk. Ám vallási szempontból sokak még a mi panaszaink.

Bizonyos oldalról ma is hangoztatják az *uralkodó vallást*, tartanak hivatalos főistentiszteleteket, duskálnak a nemzet vagyónában a papi fejedelmek, míg mi protestánsok ezer gondjainkkal s tátongó sebeinkkel magunkra hagyatunk. A hadsereg vallását a protestánsok rovására egységesítik, állami intézetekben, itt-ott egyik egyháznak a másik felett előnyt adnak, gyermekeinket sokszor kivezénylik idegen Istenek imáadására.

S míg az egyik egyház főméltóságai a közjognak magasra emelt, nélkülözhetetlen tényezői, a másoknak csak imitt-amott jut a közjogi morzsalékokból, melyek a nagy urak asztaláról lehullanak.

Nem vádolni akarunk K. H. nem keseríteni e napon, melybe ugyis elég honfibanat és keserűség vegyül, de igenis ébreszteni óhajtanánk azokat, a kik azt hiszik, hogy ezen a téren minden megtörtént, minden rendben van. Jusson eszökbe, hogy sok, nagyon sok tennivaló vár még a valósegyenlőség terén a nemzetre.

Kalváriajárás nekünk ezt a négy pontot, a mely még mindig nem valósult meg, emlegetni, vagy éppen részletesen tárgyalni; de reménységünket azért ne veszítsük el; csendes, békés, egyetértő munkával is bevésztjük mi oda a ragyogó feliratokat ama négy kőbe. Sokszor egyes dolgoknak megvalósulása nehezen megy, mintha ólomlábakon járna; nem is az emberek, de a viszonyok, az idők akadályozzák s egyszer csak eljő *az idők teljessége*, úgy szólván egy pillanat alatt megteremti mindazt, a mit évtizedek nem voltak képesek létrehozni; bizonyságom reá éppen 1848 márczius tizenötödike.

Ne mondjuk hát azt: *Elveszett az én erősségem és az én reménységem az Urtól.* (Sir. 3, 18.) hanem inkább ezt, hogy *jó várni és csendességben lenni mind az Urnak szabadságáig.* (Sir. 3, 26.)

És kérjük a seregeknek Urát és Istenét hő fohászkunkban a zsoltáriróval: *Uram, ne hagyj szégyent vallanunk a mi reménységünkben!* (Zsolt 119, 116.)

*

Az őserő megmozdul. Rügyfakasztó márcziusnak tavaszi szellője költögeti a nagy természetet. Nem régen még az egyenlőség fehér szemfedője borult a tájra, mintha meghalt volna minden körülöttünk, most sarjadzni kezd a fű, ébredezni az élet, *a szabadság a hó alatt.*

Uram, ha a te lelkedet kibocsátod, mindenek megújulnak és megújítod a földnek színét. Legyen az Urnak dicsőség mindörökké és örvendezzen az Úr az ő teremtményeiben! (Zsolt. 104, 30.)

Amen.

RÉVÉSZ JÁNOS.

KRISZTUS NEM HIÁBA SZENVEDETT.

— Bőjti. —

Márk 15, 16—24.

A történetirók beszélnek, hogy Clodwig frank király, első a francia királyok közül, ki keresztyén vallásra tért, midőn Krisztus szenvedéseinek történetét hallotta volt, haragra gyult, kardjára csapott s megindult hangon így kiáltott fel:

— Ejh! hogy én és katonáim ott nem valánk! Mint üztük volna szét a gyilkos zsidó hadat! Mint szabadítottuk volna meg az Istenembert! . . .

A nemes hévtől elragadott király nem gondolta meg, hogy Istennek útjait ember nem keresztezheti. Félig még pogány szive nem értette meg, hogy szükséges volt Jézusnak szenvednie. Beszéde mégis kedvesebb, lélkének fölfogása mégis rokonszenvesebb előttünk, mint azoknak beszéde, azoknak fölfogása, a kik, midőn Jézus szenvedéseiről tanítgatunk, részint közönyös, részint megvető orzával szólanak: ha megszabadulhatott volna, hát miért kereste magának; rajongó, vagy esztelen volt? . . . Ezeknek lelke nem is fogja megérteni soha sem Jézus önfeláldozásának örök hasznait s ha hallják, hogy szenvedéseiből dicsőség, halálából áldás származott, értetlenül és hitetlenül mosolyganak tovább. Ezeken az embereken fölötte tudok sajnálkozni K. A.! Ezeknek jólét az Istenök. Aggodalmasan kerülnek mindent, a mi csöndes nyugalmukat megzavarhatja. Kitérnek még a legnagyobb kötelességek elől is; ha háborgó lélekkel is, de kitérnek inkább, mintsem egy kis kellemetlenséget elhordozzanak. Ám hiába, a bajt el nem kerülhetik, utól éri őket előbb vagy utóbb. S mikor ott vergődnek

a szenvedések alatt, nyomorult voltuknak érzése tölti be őket; a szenvedésben csak átkot látnak; számokra nem rejlik abban semmi vigasztalás, semmi áldás.

K. A! A szenvedések minket sem kerülnek el. Akarjátok-é, hogy azok között kétségbe ne essetek, de vigasztalásra leljetek; akarjátok-é, hogy azok reátok nézve ne átokká, de áldássá legyenek? Akkor idejekorán készüljete hozzájuk. A készületre alkalmasak a mostani hetek, a melyekben Jézus szenvedései állnak lelkünk elé. Ne közönyvel tekintsünk e szenvedésekre, sőt inkább mélyedjünk el bennök; tanuljuk megérteni, hogy mit, miként s miért szenvedett Jézus, ezeknek megértéséből azt a nagy vigasztalást, azt a nagy áldást nyeri lelkünk, hogy

Jézus nem hiába szenvedett.

1.

Jézus nem hiába szenvedett.

Mindenek előtt arra tanította meg szenvedéseivel a világot, hogy kicsoda az igazi hős.

A régi világ csak a diadalmas hadvezéreket, a nagy győzőket tekintette volt hősöknek; vagy ha már valaki legyőzetett, kellett, hogy a küzdőteren aratott hirnév koszoruja fedje be. Ilyen hős dicsőségét szomjazta a költő, mikor így énekelt: Ott essem el én a harcz mezején; holt testemen át fujó paripák száguldjanak a kivivott diadalra; ott hagyjanak engemet összetiporva. (Petőfi.) Az ókor embere lealázottnak érezte magát a közönséges, mindennapi szenvedés által; Istennek átkát látta benne csupán; egyedüli reménye ilyenkor az volt, hogy mielőtt meghalna, elvételik még róla a kereszt.

Mások szemében pedig a közönséges szenvedés mindig a bűn színében jelent meg s foltot vetett a szenvedő jellemére. A barátok mint Jób barátai, részvét helyett vádolták a nyomorultat, hogy bűnös és gonosz s a szenvedést csak büntetésül mérte rá az Ur. És ha kialudt a szabadulás reménye az óvilág fiának szívében: kész volt az élet terhét önként eldobni magától; az öngyilkosság nemcsak megengedett, de magasztalt tett vala. Haj! a szenvedés előtt,

mint sötét, megmagyarázhatlan iszonyuság előtt, elfedett orczával siettek tova az emberek . . .

És ekkor jött a Jézus, jött épen a szenvedések útján s végig járta azt; végig járta ártatlanul. Szenvédésének mértéke iszonyu: a megátkozott kereszt, a mely előtt megzavarodnak még a tanítványok is. A régi világ lelkében élt hősből nincsen Krisztusban egy szemernyi sem. Egészen új, addig ismeretlen hősi jellem az, ki benne megtetszik: a szenvedés, a türelem, a lemondás hősi jelleme; nem győzők, nem királyok számára hozta volt, hanem a kicsinyeknek és szegényeknek, a gyötrődőknek és szenvedőknek.

Talán ti is e kicsinyek és szegények, gyötrődők és szenvedők közé tartoztok, K. A! Talán tinéktek is egész ártatlanul kell járnotok ezen a Krisztus által taposott ösvényen?! Ne féljete! Krisztus óta nincs elviselhetetlen teher, nincsen reménytelen szenvedés. Ha volt idő, midőn Krisztusnak keresztje átok és szégyen jelvénye volt: ma már nem az; zászló, melyet sok milliók követnek bajban, szenvedésben, gyötrődésben, gyászban — a diadalomra. Sok beteg, kiken az emberek segíteni nem tudtak; sok szenvedő, kiknek jajjok nem hangzott az utcán, sok búbanatos lélek, kiknek emberi részvét nem nyújtott vigasztalást: fölépülését, diadalát, vigasztalását a szenvedő Jézus Krisztusban találta meg. Az ószövetség jövendölései, a kegyesek reménykedése teljességbe ment: megjelent a világon az igazi hős.

2.

Másik áldás abból származott e világra, hogy miképen hordozta Jézus szenvedéseit.

Szenvedése szétriasztotta mellőle tanítványait, a kik a földi királyság álmait, reményeit látták Jézusban megsemmisülni. És hogy mégis csak visszatértenek Ő hozzá, hogy szívökben megint fölébredett a ragaszkodás, hűség: azt bizonynyal nagyban munkálta az a hír, hogy miképen hordozta Jézus a megpróbáltatást, a szenvedést, a halált. Nem hiába mondá csodálkozással a gonosztevő: *Uram, emlékezzél meg rólam, ha menendesz a te országodba* (Luk. 23, 42.). Nem hiába tett a pogány százados ilyen vallomást: *Bizony, ez ember igaz vala* (Luk. 23, 47.). Nem csak

ártatlanul, de oly megadással, oly türelemmel, oly alázatosan szenved Jézus, hogy a legnagyobb igazságtalanság, gyalázkodás, a gyilkos szenvedély megnyilatkozása sem tudja hozzá méltatlan tette kényszeríteni. Szenvedett némán. A szégyen és gyalázat, mit reá zudítanak, nem fakaszt ajakán egyetlen rossz szót sem. Szenved tiszta öntudattal; elutasítja a bódító italt. Megtagadja önmagát, másokért; megbocsát; kibékülve hal meg. Ezek által lesznek szenvedései a világ előtt szokatlanok, újak, addig nem ösmert szellemtől átalhatottak. Kivülről csak olyanok, mint minden más szenvedés: terhesek, porba sujtók; de bennök győzelem, üdvösség, tökéletesség rejtezik. Innét van az, hogy ellenségei is csak neki szolgálhatnak: leverni, gyötörni, kétségbe üzni akarják s nagyságát, dicsőségét munkálják. Jézus a megpróbáltatás nehéz órái után még nagyobb, mint előbb; még kedvesebb; még szorosabban a szivekhez forr.

K. A! Hogy a mint Jézusra, a szenvedések reánk nézve is áldássá legyenek, az attól függ, hogy miként hordozzuk azokat. A szenvedés magában véve nem gonosz, de nem is jó; nem átok, de nem is áldás; ha reánk szakad: kellemetlen, nehezen elhordozható leszen örökkön örökké. De teremhet számunkra jó gyümölcsöt; lehet reánk nézve kitünő iskola, hol lelkünk olyanná formálódik, milyen különben soha sem lett volna. Ne csak bajt lássunk hát a szenvedésekben, ne csak panaszt halljunk a siralmakban; lássuk meg az utat, mely égfelé vezet, halljuk meg a hangokat, melyek az öröm diadalénekévé olvadnak össze. De bármily szépen zengje is a fájdalmak dalosa (Reviczky): Kora lejárt a döllyfös boldogoknak, a szenvedők birják eztán a földet, édes gyönyör lesz hullatni könnyet; — azért el ne feledjük, hogy az eget csupán szenvedés által ki nem érdemeljük; hanem csak úgy, ha úgy szenvedünk, miképen Jézus: türelemmel, önmegadással, Isten akaratján való csendes megnyugvással. Ekkor fog a szenvedés föl, föl égfelé vezetni.

3.

Harmadik áldás, miről szólni akarok, az, hogy Jézus szenvedéseiből tetszik meg, hogy Isten a szenvedésekben is velünk!

Eddig csak földi oldaláról tekintettük Jézus szenvedését; de ne feledjük, hogy az az Isten akaratja volt, a mely akaratnak Jézus engedelmeskedett. Ám, Isten, midőn kiszabta a szenvedés ösvényét, nem maradt pusztá utmutató, ki megjelöli az utat, de arra reá nem lép maga. A mely utat Isten szab elénk, azon együtt is jár velünk; mint együtt járt Jézussal a Golgotára vivő uton. A mint nem ismernők Jézust igazán, ha nem láttuk volna őt szenvedni: ugy Istent sem ösmernők igazán e szenvedések nélkül. Itt lett nyilvánvalóvá, hogy mily nagy Isten az övéhez! mily jó a szenvedőkhöz! mily megbecsülhetetlen drága kincs, a melynek értéke egyre nő, oly mértékben, a mint a földi jókból egyiket a másik után elveszítjük. Ne mondjuk azért atyámfiai, hogy Jézus megdicsőülése csak feltámadásával veszi kezdetét; kezdetét veszi már itt, a gyötrődésben, a halál tusájában. Már itt övé az egész mennyország. Már itt megtetszik Istennel való közössége, egyessége s ebből a közösségből merít erőt erő után. Már itt megkezdődik az Ő szent alakjából azoknak az örök jóknak kisugárzása, a melyeket sem emberek erőszaka, sem a sirnak éjjele nem bir elrabolni: ezek az igaz hitnek, a sirig tartó szeretetnek, a hervadhatatlan reménységnek drága javai. Itt mutatta meg Isten, hogy szakítsák is bár ki az emberek a ő szentjét a munkakörből, a hová helyezte volt; rabolják el bár tőle becsületét, gyalázzák meg nevét; emeljék bár ellene összeszorított ökleiket: akkor is megtudja dicsőíteni a hivat, a kitartót, a győzedelmeskedőt, a diadalmaskodót.

K. A! A mit Jézus az ő szenvedéseiben tapasztalt, az Istennek örök időkre tett kijelentése. Ha hát szenvedések jönnek reád édes atyámfia; nem olyan képzelt, magadcsinálta szenvedések, de a melyeket Isten mért reád, a melyekbe Isten vezet, hajt bele; — ha az emberek közösségéből, még szerelmeseidhez fűző közösségből is kitépve, kiszakitva s így kietlen pusztaságba űzve érzed magadat; jól megfigyeld: Isten veled léssen. Küzdéseidben segít, gyámolít, erősít, vigasztal. Csodálkozva fogod bevallani, hogy a megpróbáltatás idején ösmerted meg Istent igazán! s a szenvedések kövére hajtva fejedet Jákóbbal így szól: Bizonyára az Ur van e helyen! Rettenetes ez a hely, de

mégis Istennek háza és az égnek kapuja! — Igen, K. A! a szenvedéseket mi sem hiába hordozzuk; azzal a tapasztalattal, azzal a hittel gazdagítanak, hogy Isten soha sincs közelebb hozzánk, mint a szenvedésekben; közel van hozzánk, hogy szívünkbe szeretetet, erőt, kitartást, vigaszt öntsön, mindenek fölött pedig önmagát plántálja bé kebelünkbe.

*

Bizonynyal elmondhatjuk K. A! hogy Jézus nem hiába szenvedett. Sok nagy király munkája omlott széjjel már azóta s feledés homálya borult reá; de Jézus Krisztus szenvedése és halála ma is hirdettetik az emberek között és hirdettetni fog míg egy szenvedő szív leszen. Ti szenvedő, szomorkodó, bubánatos lelkek — tekintsetek Jézusra föl; hadd sugározzék szemeiből biztató tekintet reátok, hogy a ti szívetek is megnyugodva sóhajthassa:

Gondviselő jó Atyám vagy
 Oh én édes Istenem,
 Tudom én, hogy minden elhagy
 E világon csak Te nem.
 Hozzád vágyom, benned élek,
 Üdvöt mástól nem remélek (Lévay).

Amen.

Bitzius után

CSERNÁK BÉLA.

MIND JÓ, AMIT ISTEN TÉSZEN.

— Bőjti. —

Máté 26, 36—39.

A Golgotán lejátszódott végtelenül szomorú tragédiának elejéről vannak véve azok a bánatos szavak, amelyeket imént felolvastam. Krisztus Urunk élettörténetének egy meghatározható jelenetét tárják azok szemeink elé.

Az Üdvözítő ott időzött a zsidónép fővárosában: Jeruzsálemben, hogy részt vegyen honfitársainak egyik legnagyobb ünnepén, az úgy nevezett páska-ünnepen. Beszédeinek és csodáinak híre ragyogó dicsfényt vont már személye körül, a miért is a nép, a merre csak ment, rajongó lelkesedéssel fogadta s Jeruzsálem kapuinál ezren és ezren várták *Hozsannával* ajkukon s pálmaágakkal kezükben, hogy ünnepélyesen kísérik a városba a várva-várt szabadítót, *a ki jött az Úrnak nevében.*

Az örömmek és dicsőségnek fényes napja azonban csakhamar lealkonyult. A zsidó népnek Krisztus dicsőségére irigy s önhatalmukra féltékeny vezetőkörei sötét felhőket igyekeztek gyűjteni az ünnepelt Mester feje fölé; a népet különféle hazug ráfogásokkal ellene lázitották, hogy eszközül használhassák majd fel elveszejtésére, amit magokban már régen elhatároztak.

Az Úr csakhamar észre is vette elleneinek sötét terveit s észrevette a nép hangulatának reá nézve kedvezőtlen fordulását. Látta, hogy reá a közel jövőben kínos halál vár. Azért, amikor estefelé tanítványaival kiment a városhoz közel fekvő Gethsemáne-kertbe, az est homályában halálos sejtelmek lepték meg s a szent lecke elbeszélése szerint *szomorkodni kezdte és felette igen gyötrődni.*

Lelkében, miként a gyilkos habokkal küzdő hajótöröttben, kétszeres erővel lobog fel az élet vágya. Nem csoda. Hisz oly fiatal még s már is meg kell halnia! Olyan szent czélt tüzött maga elé s mielőtt célját elérhette volna, a világot itt kell hagynia! . . . Éj volt, sötét éjszaka . . . A tanítványok nyugalomra dőltek, csak ő maga virrasztott. Körülötte csend, melybe csak az alvó tanítványok lassu lélekezése vegyített némi neszt. Körülötte homály, melybe csak a közel fekvő város mécseiről odatévedt egy-egy fény-sugár hintett némi világosságot, a mely mécsek mellett talán épen az ő elvesztésének tervét kovácsolják . . . Elhagyatva érezte magát; lelke elsötétült s e sóhajban tört ki bánata: *Mindenfelől szomorú az én lelkem mindhalálig!*

Imája azonban, a melybe szokása szerint elmerült, csakhamar fényt derít az őt környező sötétségben. Feltekintvén az égre, annak ragyogó csillaggyöngyökkel kihimzett kárpitja eszébe juttatja Azt, a ki akkor sem hagyja el övéit, a mikor őket az egész világ elhagyja s a ki a mit tesz, bölcs célból cselekszi. S azért a pillanatnyi leverő gyöngeséget az Isten akaratán való megnyugvás érzete váltja fel szívében, a melynek hatása alatt ismételten így fohászkodik fel: *Én Atyám, ha lehetséges, múltjék el e pohár én tőlem: mindazáltal ne úgy legyen, a mint én akarom, hanem a mint Te akarod!*

S ezen szavaiban Krisztus Urunk örökszép, örökre emlékezetes példáját adta az Isten akaratán való megnyugvásnak. S reánk nézve, kik itt járunk-kelünk az élet Gethsémane-kertjének virággal és tövissel szegélyezett útján, semmi sem volna kívánatosabb, mintha ezt a dolgot tőle eltanulnánk; sok örömünk volna édesebb, sok bánatunk enyhébb, ha mi ezt az imádságát igazán szívből elrebegni tudnánk!

Isten akarata legyen meg mindenkor, mindenben! . . . Nem könnyű így szólni a saját akaratán annyira csüngő s azt egyedül helyesnek tartani hajlandó testi embernek; de nem nehéz annak, a ki — mint az Idvezítő — a világot s az életet a hit magaslatáról nézi; mert az tudja, érzi, tapasztalja, hogy mind jó, a mit Isten téssen.

Igen, szerettem:

Mind jó, a mit Isten téssen!

1. *Mert bölcseségénél fogva ő tudja legjobban, mi jó;*

2. *s mert szereteténél fogva minden intézkedése javunkat czélozza.*

Ezen igazságot óhajtom én, — mindnyájunk okulására s a fájó szivek megnyugtatóására — mai elmélkedésemben bővebben kifejteni; kísérjen azért becses figyelmetek.

1.

Ne az én akaratom, hanem a Tied legyen meg! — így sóhajt fel mennyei Atyjához Üdvöztőnk a felolvasott szent leczkében; s a róla elnevezett imádságban is ekkép tanít imádkozni: *Legyen meg a te akaratom, miképen a mennyben, úgy itt e földön is!*

S miért szólott ő így, miért tanított így?

Azért, mert tudta, hogy az a leghelyesebb, a mit Isten akar, bölcsességénél fogva egyedül Ő tudván azt, mi jó.

Igy érezték ezt mindig az isteni gondviselés háztartásába mélyebben betekinteni tudó kegyes lelkek. Így — hogy példát hozzak fel a szent Írásból — Éli főpap, mikor Sámuel tudtára adja a háza romlását megjövendőelő jóslatot, ezen szavakkal hajlik meg Istene előtt: *Ő az Úr, cselekedjék úgy, a mint néki jónak tetszik* (1. Sám. 3, 18.). S a kegyes lelkű Dávid király is a reája zúdult megpróbáltatásokban az Úr végére mehetetlen bölcsességét ismervén fel, szintén Isten akaratán megnyugvó lélekkel így szól: *Megnémultam és nem nyitom fel szájamat, mert Te cselekedted!* (Zsolt. 39, 10.)

Ezek a kegyes férfiak s azóta is milliók és milliók — kikről azonban nem szól a történelem — vajjon miért nyugodtak meg oly készségesen az Isten akaratán s miért kívánták annak érvényesülését?

Azért, mert tudták, együtt érezték az Üdvöztővel, hogy *mind jó, a mit Isten téssen, szent az ő akarátja.*

De itt ellenünk támad talán a kételkedés s rámutatván az életnek ama különböző jelenségeire, a melyek ezen álli-

tásnak ellentmondani látszanak, így szól: Vajjon az is jó-e, hogy a természetben viharok dúlnak, a melyek ezer és ezer ember verejtékes munkájának gyümölcsét néhány pillanat alatt tönkre teszik? Avagy az is jó-e, hogy lakó földünk hemzseg az olyan lényektől, a melyek az emberi életet folyton veszélyeztetik? S nem csak a természet világa, hanem az emberi nem története is tele van zivatarokkal, a melyek sokszor egész népeket söpörnek el a földnek színeről. S maga a mindennapi élet is tele van olyan mozzanatokkal, a melyek a kigyóénál mérgesebb harapással kinozzák az emberi nemet, hiszen a bűn, az igazságtalanság, a szerencsétlenség, a betegség, a nyomor hány embert nem von naponként a kinpadra?! Vajjon ezek is mind az isteni akarat szentségének tanujelei? . . .

Igy szól a kételkedés s a kishitőség e szavakon elindulván, hajlandó nem egyszer az Isten bölcseségében s jóságában is kételkedni.

Jogosan-e, szeretteim?

Távolról sem!

S miért nem?

Egyrészt azért, mert mi emberek arasznyi létünknel s rövid látásunknál fogva Isten utainak elejét és végét nem látván, képtelenek vagyunk azokat helyesen elbírálni; másrészt meg azért, mert mi a dolgokat rendszerint csak a magunk önző szempontjából nézvén, a szerint, a mint azok reánk nézve kellemesek vagy kellemetlenek, tartjuk őket jóknak vagy rosszaknak, a mi által ismét a gondviselés intézkedéseinek értékét hamisítjuk meg. Jól mondja egy kiváló egyházi író, hogy olyanok vagyunk mi, mint az a kis tücsök, a mely tavasszal buvolyuka elé ülve vidáman czirpel, mig jól folynak dolgai; de a mikor közeledni látja az ekét, a mely kiforgatja nyugalmából, kétségbeesetten jajveszékél: Óh, jaj, vége a világnak, a föld kifordult sarkaiból! — S vajjon az ekét irányító szántóvető is így gondolkozik-e? Ez bizonyára arra az áldásra gondol, a mely az eke nyomában fakad; a kis tücsök, ha várni s mélyebbre tekinteni tudna, szintén felismerné áldásos voltát annak a munkának, a melyet első pillanatban oly borzalmasnak vélt.

Az emberek nagy része ehhez a tücsökhöz hasonlatos. Szűk látókörre terjedő tekintettel bírálgatják az égi magvető intézkedéseit s azoknak magasabb céljait megérteni nem tudják, vagy nem akarják. Igaz, hogy Isten ekéje sokszor feldöntögeti a mi terveinknek s örömeinknek tücsök-várait; igaz, hogy e világon sok méltatlanság, fájdalom és csalódás ér bennünket: mindazáltal a bölcs látja, hogy nem minden szerencsétlenség s igazságtalanság, a mi első pillanatban annak látszik, a mint viszont nem minden szerencse és áldás, a mit ilyenek gondolunk.

Csodálatosak az Isten utjai s a gondviselés háztartásában mindennek megvan a maga haszna és rendeltetése! Valamint a természetben a derű és boru, a fény és homály, a hideg és meleg hozzájárul a tenyészet fentartásához: úgy az emberi életben előforduló kellemes vagy kellemetlen dolgok és tünemények is mind a világmindenség harmóniájának szükséges fentartó oszlopai. A méreg, mely öl, okos kezekben orvosság; a baj, mely búsit, a magunkba mélyedésnek s ez által új életnek a magva lehet; a fájdalom sajtolta köny, hasonlóan a felhők lehulló harmatához, megporhanyítja az elfásult szivek szikkadt talaját s így áldások forrásává válhatik; a romba döntött világnak törmelékei pedig egy új s szebb világ épületéhez szolgálhatnak építő anyagul, mert *Isten kezében eszköz minden, mely az Ő terveit megvalósítani segíti.*

Maga az ember is, akár szívének nemes sugallatát követi, akár bűnös szenvedélyeinek hódol, szintén csak eszköz az Isten kezében, mely az Ő örök művén dolgozik; sokszor természetesen a nélkül, hogy ismerné a csak Isten előtt ismeretes terveket s többnyire meg is hal a nélkül, hogy megértené azokat; néha azonban még életében adódik neki alkalom arra, hogy azoknak nagyszerűségét legalább utólag bámulja.

Nem az én gondolataim a ti gondolataitok és nem a ti utaitok az én utaim, — így szól az Ur; mert a mint magasabbak az egek a földnél, akképen magasabbak az én utaim utaitoknál és gondolataim gondolataitoknál! (És. 55, 8.) Isten látja csak a dolgoknak elejét és végét; ő tudja, mit miért cselekszik. Fogadjuk azért megnyugvással intézkedéseit, annál is inkább, mivel

2.

szerepénél fogva minden intézkedése javunkat czélozza. Tekintsünk csak vissza a kiinduló pontunkat képező eseményre.

Krisztus Urunknak ama Gethsemáne-kertbeli imája után nehéz sors jutott osztályrészül. Elfogták, megkínozták, keresztre feszítették. Tudjuk azonban azt is, hogy az ő halálának milyen nagy jelentősége lett az emberi nem történetében; ez által vált ő az emberiség megváltójává, ez által dicsőült meg e földön s ott fenn az Istennél.

Vajjon, hogy ez így lett, ki merné állítani, hogy nem helyesen történt? Van-e ember, a ki ebben fel ne ismerné az istenségnek javunkat munkáló kezét.

S ime, szeretteim, az a kéz, a mely ott ekkép irányítja az események kormányrudját; az a szív, a mely ottan így határozott: ma is mindennel javunkat czélozza. Javunkat czélozza, mert szeret bennünket. Nyissátok fel csak hitünknek szent könyvét: Isten hozzánk való szerelmének bizonyosságaival van az tele. *Az Atya szeret titeket!* hangzik az Üdvözítő ajkairól a boldogító biztatás. (Ján. 16, 27.) *Az Isten szeretet,* — mondja a nagy a apostol is. (1. Ján. 4, 8.) S a kinek szeretetéről a szent Írásnak csaknem minden lapja beszél, nem érezzük-e annak jószágos kezét közvetlenül is azokban az áldásokban, a melyekkel bölcsönktől a sirig kisér?

Vagy talán azt mondja valaki: Én Istennek semmiféle áldását nem élvezem, mert nekem az életből csak a tövis: a bánat s nyomoruság jutott! — Csak bánat, csak tövis? Akkor te, szerencsétlen embertársam, annak magad vagy oka, mert vagy elzártad magadtól az Isten áldó kegyelmét, vagy helytelenül élvezted s eltékozoltad számodra kiosztott ajándékait; s így nincs okod *Istent*, hanem csak *magadat* vádolni.

Igaz, hogy Isten szenvedéseket is küld az emberek fiaira s leghivebb gyermekeire talán leginkább. Ezek azok a Jób-féle próbák, a melyek azonban szintén nincsenek hiján az isteni kegyelemnek, a mennyiben *az igazság békességes gyümölcseivel fizetnek azoknak, a kik általok gyakoroltatnak* — a mint az Írás mondja. (Zsid. 12, 11.)

Azért a hitteljes lélek a megpróbáltatások nehéz óráiban is örömmel vallja szent énekünkkel:

Mind jó, a mit Isten téssen,
Dorgálása nem tesz kárt;
Nem czélja, hogy megemésszen,
Bár nyujt keserü pohárt;
Hát eltűröm,
Mert az üröm
Kezéből Istenemnek
Orvossága lelkennek.

Sok embernek nehéz megérteni ezen szép szavakat, mivel mi emberek a fájdalomtól rendszerint irtózunk, csak az örömet tartjuk jónak s kívánatosnak. Pedig higgyétek meg szerettem, *nincsen nekünk az életben hasznosabb utitársunk, mint épen a fájdalom.* Az emberi léleknek esztergája az, mely a léleknek érdes kinövéseit s csomóit lenyesegeti s finomabb dolgokra alkalmas eszközt farag belőle az Isten számára. Hiszen ki tudná elszámolni, hány vesztébe rohanó embert állított meg romlása útján, hányat gyógyított ki halálos lelki betegségéből a szenvedés?! Ki tudná elmondani, hányat emelt fel, amikor lesujtotta s hányat vitt magához közelebb az Isten általa?! Kétségtelen a dolog, hogy több nemes érzelem és nemes elhatározás kelt életre a kereszt tövében, mint a mulatozás vig asztala mellett.

Igaza van a magyar közmondásnak: *A bánat álruhába öltözött jóbarát.* — Mi emberek persze gyarlóságunknál fogva nem látván a dolgok elejét és végét, zugolódni szoktunk a kereszt terhe alatt, sőt sokszor még Isten jó-ságában is kétkedünk miatta: de ha egykor életünk történetét a mennyei világosság fényénél fogjuk olvasni, a megpróbáltatásokban is felismerjük majd az isteni gondviselésnek javunkat czélzó szándékait. *A mit én cselekszem, most te azt nem tudod, de később megtudod,* mondja az Ur. (Ján. 13, 7.)

*

Befejezésül egy történetet mondok el.

A kegyes *Sachs János*, a reformáció korának tisztas alakja és költője, egy este a gondviselés utjai felett töpren-

gett s a rá következő éjjel álmot látott, melyet maga így beszél el:

„Egy homályos, nagy erdőbe tévedtem el s nem találván belőle kijárást, segítség után kezdtem kiáltozni. Erre mellettem termett egy titokzatos alak, a ki Isten angyalának adta ki magát s azt mondotta, hogy hajlandó nekem az isteni gondviselés útjait megmutatni . . . Az erdőből valami közeli vendéglőbe vitt, a hol szívélyes fogadtatásra találunk. A háziur beszélgetés közben azzal dicsekedett előttünk, hogy az nap jó napja volt, mivel régi haragosával kibékült s az neki emlékül szép arany serleget ajándékozott. Rövid ottidőzés után újra utrakeltünk s az angyal búcsuzás közben az említett serleget titkon zsebre tette. Én megbotránkoztam eljárásán, de ő rám szólt: „Hallgass, tartsd tiszteletben a gondviselés útjait!”

„Aztán más házba tértünk be, a melynek gazdája rosszindulatu ember volt s barátságtalanul fogadott. Csakhamar búcsut is mondtunk azért a házának s búcsuzáskor az angyal a szép serleget ennek az embernek ajándékozta. Én gáncsolni kezdtem eljárását, de ő ismét rám szólt: „Hallgass, tartsd tiszteletben a gondviselés útjait!”

„Harmadszor egy szegény, de becsületes embernél kopogtattunk be, a kit a sok csapás a véginség szélére sodort s közel volt ahoz, hogy kis házikóját is elárvereljék. Távozásunkkor az angyal a házat felgyujtotta. Én e miatt indulatba jöttem, de ő harmadszor is rám szólt: „Hallgass, tartsd tiszteletben a gondviselés útjait!”

„Végül egy apához kerültünk, a kinek minden öröme egyetlen fiában volt. Búcsuzáskor az angyal említette, hogy az utat nem ismeri, mire az apa vezetőül fiát adta mellénk; mikor a folyón átkeltünk, az angyal az átjáró deszkát felfordította s az egyetlen fiu a folyó hullámaiban lelte halálát. Én erre már egészen kikeltem magamból s így kiáltottam fel: „Egy lépést sem megyek veled tovább, mert te nem angyal, hanem maga a pokolbeli sátán vagy!”

„Erre vezetőmet mennyei fény sugározta körül s így szólott: „Csak gáncsold a Mindentudó útjait! Tudd meg hát, balgatag, hogy a serleg meg volt mérgezve, azért vettem el a jó embertől s adtam oda a gonosznak. A felgyujtott

háznak romjai alatt az a becsületes szegény ember elásott kincset lel, a mely őt s családját a nyomortól megmenti. Az az elkényeztetett fiu pedig, ha életben marad, gáztetteivel sok keserüséget okoz szüleinek, azért azok érdekében meg kellett halnia. Hallgass, óh rövidlátó ember, imádkozzál s tartsd tiszteletben a gondviselés utjait!

Eddig az álom, szeretteim! Az egész történet tulajdonképen csak egyszerü mese, de eszmei tartalma mély bölcsesség . . . *Isten gyakran nekünk nem tetsző s visszássáknak látszó dolgok által dicsőíti meg rajtunk jóságát.* Azért ne bírálgassuk botorul az ő utjait, hanem tanuljunk az Üdvözítőtől így imádkozni: *Atyám, ne úgy legyen, amint én akarom, hanem, amint Te akarod!* Mert el ne feledjük szent énekünknek főtételül választott mély bölcsességü szavait:

Mind jó, a mit Isten téssen,
Szent az ő akaratja.

Amen.

PAULIK JÁNOS.

HÁROM VILÁGTAVASZ.

— Tavaszi. —

Zsolt. 104, 30—31. *Ha a te lelkedet kibocsátod,
megujtrod a földnek színét.
Legyen az Urnak dicsőség
mindörökké!*

Az Urnak mindeneket életre keltő lelke ismét végig repült a nagy természet felett. Erdők-mezők lerázták magukról a télnek fagyos bilincseit, a völgyek és hegyek fölvtették pompázó tavaszi köntösüket, újból itt az idő, melyben *szép virágok láttatnak a földön, az éneklésnek ideje eljött és a gerliczének szava hallatik a mi földünkön.* (Ének. 2, 12.) A kietlen tél után ismét itt a tavasz, a virágfakasztó, enyhe szép tavasz!

Hó a mezőket nem fedi többé, a ködös napoknak, éjjeleknek is végők van ma már, a téli természetnek nyomasztó csendje s szörnyü hallgatagsága is a múlté, mely hátunk megett vagon: körülöttünk megújhodást látunk mindenütt s a természet magával ragadó ujjászületésének örülünk a szívünk mélyiből! Hiszen ma az a parányi fűszál az ő megrezdülésével, a fejlődő levél a maga kicsiny mozgásával, az új életre ébredett megszámlálhatatlan sok élő valóság a maga módja és tehetsége szerint mind nagy örömmel érezi és mondja: legyen az Urnak dicsőség mindörökké, mert Ő bocsátotta ki megijítő lelkét, hogy új életre keljenek mindenek!

Olyan a nagy természet ilyenkor, mint egy káprázatosan ragyogó óriás templom s az előtt a csodás hatalom és végire mehetetlen szeretet előtt, mely jóformán egy percz alatt képes az ő lelkének ihletése által ezt elővarázsolni — ne borulnánk-é le mi emberek nagy áhitattal, igaz dicsérettel ?

Sokkal inkább! Mi legyünk az első, kik a tavasz beköszöntésekor buzgó énekléssel s imádkozással magasztaljuk az Urat, a mi Istenünket, ki ha kibocsátja az Ő lelkét, szédítő gyorsasággal ujitja meg a földnek színét. Mivel pedig mi csakugyan a teremtés koronája vagyunk, emelkedjünk fel lelkünkkel magasabbra azoknál, a melyeket testi szemeinkkel látunk s ezen a verőfényes tavaszi vasárnapon elmélkedjünk arról a három nagy világtavaszi, mely az Ur lelkének ihletésére eljött és eljövendő. A mindeneket ujra élesztő nagy Isten pedig teremtsen új szívet mibennünk, a mely hozzon szent elmélkedésünk kapcsán százszoros magot az örök életre!

*

Az első nagy világtavasz sok évezreddel ennek előtte szállott e földre le akkor, midőn abban a hatalmas *légyen* szóban az Urnak lelke először viharzott át a kietlen világűrben: ez volt az isteni hatalomnak fenséges világtavasza! Keressed párját, kutassad mását — bizony nem találsz sehhol! Semmiből lettenek nap, hold és fényes csillagok; a puszta föld felékesült füvekkel, fákkal, pompás virágokkal; benépesítették a szárazat és vizet meg nem számlálható állatok; megteremtették a nagy mindenség koronája — ékessége: az ember s együtt szállott ezeknek magasztaló himnusza az ég felé: *Légyen dicsőség az Urnak mindörökké!* — Óh, milyen csudálatos az Isten ereje, mely igen meg nem mérhető az Ő hatalmassága, mikor lelkének egy *légyen* szóban való kibocsátása által az égen és földön mindeneket megteremt s az egész világot a legszebb tavasznak verőfényében fürdeti meg! Bizony méltán száll ennek elgondolására ma is el a szívünk mélyiből az ének: *Légyen dicsőség az Urnak mindörökké!*

Ámde az isteni hatalomnak e csodás világtavasza nem csak a fenségesnek hatását gyakorolja reánk, hanem épen olyan mértékben telve van tanulsággal is. Valami megrázó erővel zugja fülünkbe az ókori jósdá feliratát: ember, ösmerd meg magadat! Tanuld, hogy kisebb vagy az Urhoz képest, mint a naphoz a gyertya tény, mint e világhoz a porszem, hogy a te erőd Ő hozzá képest csak semmiség

és erőtelenség! Ám ugy látszik hiába ez intés! A XX. század embere fülét bedugva siet az uton, mely az ön-félreismerésnek, kevélységnek és felfuvalkodottságnak utja! Kinek néhány forintja van — büszke a gazdagságára az, ki egy pár embernek parancsol — hatalmában bizakodik el az, ki többet tud kissé, mint a többi emberek — ezért követel a maga számára hódolatot az ilyen; az erős erejében, az ifju ifjuságában bizva kérkedik, hogy felette ur nincsen se égen, se földön. Pedig bizony nagy igazságra tanít bennünket, erőtelen embereket, az isteni hatalomnak csodás világtavasza, mikor az önismerés útjára vezet, a minthogy igaz az is, a mire Péter apostol így figyelmeztet minket: *Alázatossággal legyetek ékesek, mert az Isten a kevélyeknek ellenek áll, az alázatosoknak pedig adja az Ő kegyelmét.* (1. Péter 5, 5.) Hiszen a kincseket megemészti a rozsdá s elrabolja az élet csalfa piacza, a népnek ingadozó kegye sárba tiporja holnap azt, kit ma magasztalt az égi; a bölcsesség is mely sokszor alig több a tudatlanságnál; hát az ifjuságot és erőt nem teszi-é tönkre egy rövid betegség; ki ezekre támaszkodva felfuvalkodék, olyan léssen aztán, mint őszszel a levél, melyet kedve szerint sodor — visz a szél! Óh, Testvéreim, hadd dicsőítse meg a mi erőtelenségünkben az Ur az Ő csodás hatalmát. Ne várjuk mi a megaláztatást, hanem annak a magasztos első világtavasznak elgondolása serkentsen megalázkodásra minket, hogy az Ur kegyelme felmagasztaljon bennünket. Mondjuk azért egy szívvvel lélekkel a teremtett mindenség hatalmas himnuszát: *Légyen az Urnak dicsőség mindörökké!*

A második nagy világtavasza akkor szállott alá e földre, mikor a legzordonabb tél nyugózta nehéz vasbilincsek közé az igaz vallásosságot, mikor szenvedett a szív és haldoklott a lélek: ez volt az isteni szeretetnek fenséges világtavasza! A sötét éjszakában kigyul a fényes csillag napkelet felől, a fagyos télbe ragyogó sugárözönt szór a szeretet királyi napja, hiszen megszületett Betlehemben az Üdvözítő, ki az Ur Krisztus Dávid városában! A magasságos ég is megnyilatkozik s lehallatszott az égi angyalok kara, a melyet visszhangozott a világ, melyet örömmel mondott minden ember el: *Dicsőség a magasságban Istennek és e földön*

békesség, az emberekhez jó akarat! (Luk. 2, 14.) Ugyan ki volna képes, nemhogy fönségesebb, de még csak megközelítően magasztos jelenetet is elgondolni? Bizony ha az isteni szeretet emez elragadó világtavaszára gondolunk, nem csoda, ha ma is elszáll a szívünk mélyiről az ének: *Légyen dicsőség az Urnak mindörökké!*

Ámde az isteni szeretetnek e nagyszerű világtavasza, mely a mi Urunkban, a Jézus Krisztusban valósult meg, nem csak a fenségesnek hatását gyakorolja reánk, hanem épen olyan mértékben telve van tanulsággal is. A szeretet királya azért jött le közénk, hogy szeretni tanítson meg minket, mert egyedül a szeretet és kegyelem szála köti össze a földet az éggel, a romlandót a romolhatatlannal, egyedül az ilyen ember lehet részese az Udvözítő váltságmunkájának s az örök életnek. De úgy látszik mintha minden hiába lett volna! Sőt husz évszázad is mintha hiába telt volna el, mert az emberiség egy nagy-nagy része ma is a szeretetlenségnek, az irigységnek, a gyűlölségnek, az önzésnek kigyóját melengeti a szívében s vakon rohan a boldogtalanság, a kárhozat felé! Csak egy futó pillantást vessetek a mai családi életre, melyben *a fiu bosszúval illeti az ő apját, a leány az ő anyja ellen támad, a meny az ő napa ellen és kinek-kinek ellensége az ő háza népe* (Mikeás 7, 6.), — vagy nézzétek a társadalmi, az állami létet, hol *a legígazabb olyan, miként a tüske és a legjobb, miként a tövisbokor* (Mikeás 7, 4.), — azonnal átláthatjátok, hogy mily óriás mértékben uralkodik ma a szeretetlenség e világon. Ennek nem kell, ennek nem szabad így lenni Testvéreim! Ha volt itt e földön az isteni szeretetnek nagyszerű világtavasza, legyen annak gazdagon gyümölcsöző nyara is a mi életünkben! Vesszen az irigység, pusztuljon az önzés, hassa át sziveinket a legszentebb érzés, kössön össze minket kicsiny és nagy célok megvalósítására az igaz szeretet! Egyedül az ilyen emberek felett nyugoszik meg kegyelme és szerelme az Urnak, csakis az ilyen emberek találhatnak az Udvözítőben s az Ő evangéliomában vigasztalást, boldogságot és örök életet! Azért, mikor erre a nagyszerű második világtavasza gondolunk, a mi szeretettel telt szívünk és szeretetben gazdag életünk mondja min-

den beszédnél erőteljesebben: *Légyen dicsőség az Urnak mindörökké!*

A harmadik nagy világtavasza még majd ennek utána jön el, mikor az Ur lelkének ihletésire az ég és a föld nagy csikorgással elmúlnak, az éltető állatok is a nagy hévség miatt mind megsemmisülnek s ezek helyébe léssen új ég és új föld, a melyben lakozik az igazság: ez az Isten bünt megbüntető igazságosságának vétkeket elfedező irgalmas voltának s kegyelmességének fenséges világtavasza léssen! Óh mely széditően magasztos világtavasza is lesz az, melyről azt mondja a Jézus, hogy akkor *a nap meghomályosodik és a hold nem fénylik, a csillagok lehullanak az égről és az egeknek hatalmasságai megháborodnak. Megtetszik pedig az ember Fiának jele az égen és a föld minden nemzetségei sirnak és meglátják az embernek Fiát eljönni, az égnek felhőiben nagy hatalommal és dicsőséggel. És az ő angyali egybegyűjtik az ő választottait az egeknek egyik végétől fogva a másik végéig* (Máté 24, 29—31.), a gonoszok pedig vetetnek külső sötétségre, *hol az ő tűzök meg nem aluszik és az ő férgök meg nem hal* (Márk. 9, 44.). Bizony ha a nagy Isten bünt megbüntető igazságosságának vétkeket elfedező irgalmas voltának és kegyelmességének e fenséges világtavasza gondolkodunk, méltán énekelhetünk így a zsoltáríróval: *Légyen dicsőség az Urnak mindörökké!*

Ámde ez eljövendő nagyszerű világtavasza nemcsak a fenségesnek hatását gyakorolja reánk, hanem épen olyan mértékben telve van intéssel, tanulsággal is! Az Isai gyökeréből való vesszőszál nem szemeinek látása és nem füleinek hallása szerint ítél, mert az Ő derekának övedzője az igazság (Ésaiás 11, 3—5.). Akkor nyilván lésszenek a szívnek legtitkosabb érzelmei, a léleknek legelrejtettebb gondolatai s lehullanak rólunk azok a csillogó hazug köntösök, melyeket e világ rakott reánk s jaj annak, ki ellen előáll vádoló gyanánt az ő hitetlensége, szeretetlen volta, bűneinek sokasága; — boldogság, ki mellett vallásossága, szeretete tesz tanubizonyságot, kit az Ur kegyelme a Jézus Krisztus által az örök élet dicsőségibe emelend. Akkor kerül majd napfényre az, hogy ki a névleges és ki az igaz keresztyén,

hogy ki volt jó apa, anya s igazán szerető gyermek, hogy ki szerette felebarátjait, egyházát, hazáját igazán s hogy ki készített állandó lakóhelyet szívében a világmegváltó Jézus Krisztusnak! Törekedjünk mi Testvéreim minden tehetségünkkel arra, hogy ilyenek lehessünk. A nehéz lánczokat, melyek összekötnek bennünket a bűnnel, a világgal, szakítgassuk darabokra szét; — azokat a drága kötelékeket pedig, a hitnek és szeretetnek selyem szálait, melyek a Jézus Krisztusban az Isten irgalmasságával kapcsolnak össze, erősítgessük napról-napra. Nekünk nincsen más fundamentumunk, mint a mely örök időknél előtte vettetett a mi váltságunkra és üdvösségünkre a Jézus Krisztusban (1. Kor. 3, 11.). Ő belé ültessük hát a mi életünknek fáját, hogy virágozhassunk, gyümölcsözlhessünk amaz utolsó s állandó nagy világtavasza, az örök életre; csakis így lehet ez mi reánk nézve a jó Isten vétket megbocsátó irgalmas voltának s kegyelmességének gyönyörű tavasza, melyben együtt mondandjuk majdan az angyalokkal s minden igazakkal a himnuszt: *Légyen dicsőség az Urnak mindörökké!*

*

Ilyen mély érzések és magasztos gondolatok közepette lépjük át a földi élet egyik telének-tavaszaának határpontját a mostani napon, hogy hadd láttassék meg rajtunk, miszerint mi csakugyan koronái vagyunk a teremtett mindenségnek s megváltottai a Jézus Krisztusnak. E megújított tavasz hozzon áldást és előmenetelt a mi testi-lelki munkálkodásainkra, hogy még a sir hosszantartó telének elközelgetésekor is így énekelhessünk amaz örök tavaszra várván: *Légyen dicsőség az Urnak mindörökké!*

Amen.

HARSÁNYI PÁL.

MÁRCZIUS TIZENÖTÖDIKÉN.

— Ima. —

Felséges Isten, népeknek és nemzeteknek gondviselő édes Atyja, hódoló alázattal és örvendező hálaadással járunk ez ünnepélyes perczen szent orczád elé. Szeretjük mi a Te házában való lakozásunkat. Áhitattal tekintünk a mennyeknek országa felé, a hol a Te titkos, de szívünknek mégis bizonyos ígéreteid váraкоznak reánk. Gyönyörűséggel járunk a hitnek virágos mezőiben, a hol illat terem a fáradt lelkeknek s a fűszálakon Gileádnak balzsama csepeg. Buzgósággal keressük ama szent forrásokat, melyeknek cseppjeitől eltikkadt lelkünk megújulást nyer: de mégis, engedd meg nekünk, hogy e perczen tekintetünk itt maradjon a földi határokon; ezen a földön, melyet ezelőtt ezer esztendővel jó kedvedben ajándékoztál nekünk és a melyen apáinknak vére folyt és a melyen élünk, halunk kell.

Hiszen oh Uram, nem szentségtelenítjük meg a Te felséges oltárodát, ha feltesszük arra a hazafiságnak és hon-szeretetnek is lobogó lánggal égő áldozatait. Avagy ama keserves napokban, valahányszor nemzetünk a honfi bűnnek gyötrelmes könnyeit sirta, valahányszor végig tiport vonagló testünkön az idegen zsarnokság és mi hasonlók valánk a babiloni vizek mellett kesergő Izraelhez, mert elveszett mindenünk és gyászt ölténk magunkra és ruháinkat megszakgattuk: avagy ama sötét napokban nem jöttek-é el hozzád, a Te templomodba a Te népednek búsongó fiai és nem kiáltottak-e fel hozzád a mélységekből és Te nem hallgatad-é meg őket!?

Oh, hogyne jönnénk hát mostan, midőn szemeinkben nem könnyek harmatoznak, de hálaadásnak örvendező tekintete sugárzik.

Jövünk Uram és emlékezünk. E sötét napokban, melyek hasonlatosak a barna éjszakához, emlékezünk a multra, nagy napokra, hajnalhasadásra, nemzetünknek megmozdulására, dicsőséges fölbredésére. Emlékezünk a szabadság angyalának világokat felrázó riadójára, a melylyel végig szárnyalt az országok és nemzetek fölött.

Mert te Uram az embert szabadnak teremtetted. Az érzésnek, a gondolatnak, a szónak, az akaratnak, a lelkiismeretnek szabadságát lehelted lelkeddel ő beléje. Hisz' másként álm és ámitás lenne a szó, hogy te az embert képedre és hasonlatosságodra teremtetted. És ott, az Édennek pálmás ligeteiben békó nem csörömpölt, az embernek válla rabigát nem hordott. Korlát is csak egy volt, ama tiltott gyümölcsfa, de ezt is nem ember, hanem Istenkéz emelte a léleknek üdvösségére.

Bizony jogunk a szabadság, melyet nem gyarló emberek kénye-kedve, — de a Te kegyelmed adott nekünk Uram! Olyan az, mint az élet!

És elvették tőlünk mégis! Azok vették el Uram, kiket őrállókul rendelél, hogy lennének a Te néped nagyságának építői, — de a kik meggyalázták mibennünk a Te teremtésednek bölcs akaratját.

És a népnek ajkán elnémult az ének. A Hadak utja elsötétedett. És a nemzeti dicsőség csak a multak édes-bús emléke lett, miről komoly arczu apák regéltek gyermekeiknek álomszerű regéket.

. De egyszer csak jött — és jött, mert Te parancsoltad Uram — egy minden földi hatalomnál erősebb akarat; támada, mint sebesen zugó szélnek zendülése, mely megrázta a világnak avaték oszlopait, hogy megreszkettek tőle a koronák és elsápadtak az azokat viselő ábrázatok is.

Az emberi és nemzeti méltóság-érzetnek — az alvó öntudatnak riadó ébredése volt az; — és te Uram újból Árpád hadának Istene lettél, ki csillagtrónusodról gyönyörködve nézted a nagy profécianak lelkeket gyujtogató

diadalát! És lett feltámadás — és lett szent Léleknek kitöltetése és támadtak próféták, kik lobogó tűzben égő lélekkel előtte jártak az ébredező népnek! és ime az álomszerű regék valóra váltanak!

Leborulunk Uram és hálákat adunk a Te szent nevednek.

Ezer esztendőnknek viszontagságos utain a Te jobb kezében volt minden bizodalunk — és a Te jobb kezéd megsegített minket. Ellenségeinknél csak a mi gyakorta való gyászolásainkban hullatott könnyeink számosabbak; — de ime vagyunk, de ime élünk, de ime megásott sirjainkból mindannyiszor kiemelteténk, mert erős várunk nekünk az Isten és paizsunk ellenség ellen.

Felemeljük hát kezeinket Tehozzád oh Uram, és sziveinkben a mennyi szeretet, a mennyi hála, mind neked adjuk! Neked Uram, a kihez a mi nyomoruságunknak idején nem imádkoztunk hiába soha. Neked Uram, ki a hazát típró zivatarokból kihoztál minket mindannyiszor a szép kies mezőkre és megmutattad minékünk a Sion hegyének szabadítását.

Végzetlen hatalmu örök Isten, Kinek lelked ott lebegett Árpádnak robogó hadai felett, könyörgünk neked, hogy gondviselésednek szárnyait ne vond bé felettünk soha örökké.

Ha az emberi jogoknak és szabadságnak fényes csillaga, melynek feltűnését im' most ünnepeljük, komor felhőkbe veszne el megint: oh támassz zivatart, a mely azokat megszakgassa.

Ha hősi vérrel szerzett Kánaánunknak határain környülnének minket a veszedelmek: oh adj fegyvereinknek élességet, honszeretetünknek diadalmat, hogy megszegyenüljenek minden mi ellenségeink.

Ha határainkon belül az ármány és gonoszság kigyói csusznának ellenünk: oh bocsáss alá a Te szent hegyeidről mennyköveket, hogy a Te haragos villámaid megoltalmazzák a sokat üldözött magyart.

Hisz' megbűnhődte már e nép a multat s jövődöt!

Engedd azért Uram, hogy a következő idők legyenek a nemzeti nagyság és boldogság verőfényes napjai; —

s a nép, Árpádnak vére s e hon a te ígéretednek földje,
virradjon esztendőkre, a melyek a te jó kedvednek és gaz-
dag áldásaidnak esztendei legyenek.

Oh Uram, hajolj le mihozzánk s vedd füledbe a mi
könyörgéseinket, s teljesítsd be azokat a te nemzeteket és
országokat oltalmazó gondviselésednek nagyságos mértéke
által.

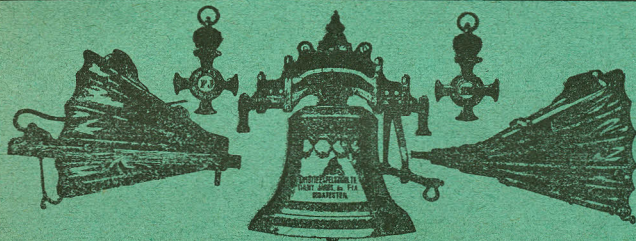
Amen.

VISKI GYULA.

Előfizetőkinkhez. Az áprilisi füzetben egy bőjti, egy vasárnapi, egy nagypénteki két husvétii és két vasárnapi beszédet adunk; t. munkatársainktól tehát első sorban Ily beszédeket kérünk.

T. J. Szeged. A második füzet élén jön. — M. K. Dunavecse. Ifj. B. D. Sárospatak. Alkalom adtán közöljük. — D. L. Gyula. G. A. Mezőtur. K. F. Püspökladány. D. M. Tiszafüred. G. F. Poroszló. O. L. Gesztely. Ószinte köszönet a kilátásba helyezett jóindulatu támogatásért. Nyilván tartjuk! — Dr. B. J. Nyiregyháza. Cs. B. Futra. K. B. Körmend. M. I. Sajókaza. N. L. Felsőbánya. N. S. Czeldömölk. Sz. B. Igazfalva. Sz. B. Mikola. Sz. G. Gerjen. T. G. Turterebes. V. Gy. Mezőbánd. V. J. Eőrsziget. Z. S. Berettyóujfalu. V. M. Tokaj. E. F. Szeghegy. J. G. Sajóarnót. Hálás szeretettel adózunk a vállalatunk iránt kifejezett rokonszenv és jókívánat szíves szavaiért! A kezdettel járó sok gond, ezer apró nehézség legyőzésére ezekből merítettünk erőt, de bizodalmat is a jövőhöz. *Ág. h. ev. lelkészi hivatal Győr.* Kérjük az előfizető pontos címét.

NB. A közlésre elfogadott beszéd tiszteletdíját az író kívánságára előfizetésűl készséggel elszámoljuk. — Többek részéről kifejezett óhajásra válaszul már most jelezzük, hogy a mennyiben a tartolás lehetővé teszi, még ez év folyamán mellékletül közlünk rövid, általános tartalmu temetési beszédeket is. — Füzetünket felvágatlanul küldjük, hogy kézhez vétel előtt illetéktelen egyéneknek olvasmányul ne szolgáljanak; de meg könyvkötészeti szempontból így a helyes. Ugyancsak az egész évfolyamra, mint *köztetre* tekintettel nem adunk soha *csonka* ívet, hanem azt fél vagy egész ivre a következő hónap anyagából mindig kiegészítjük. A következő füzet azután ott folytatja, ahol az előző félbehagyta. A czimlapot év végén adjuk s az évfolyam bekötésére — annak idejében — megfelelő táblákról gondoskodunk.

Fuvógyár,
harang- és
érczöntőde, sza-
badalmazott
harangfelszere-
lés és nagy-
szerkovácsság.

Telefon 25—37.

Alapított 1840.

Árjegyzék és
költésjegyzék
kivánatra ingyen
és bérmentve

OO POZDECH JÓZSEF UTÓDA OO

THURY FERENCZ

Budapest,
VI. Lehel-
utcz 8.

Nincs többé iszákosság!

a ZOA-por használata után, amiről ezer meg ezer köszönlevél önként beérkezett. — A ZOA-por kávé-, ital-, étel- vagy szeszitalba adható anélkül, hogy erről az ivó tudomással bírjon. Teljesen ártalmatlan. — A ZOA-por többet ér, mint a világ minden szóbeszéde a tartózkodásról, mert előidézi azt a csodahatást, hogy az iszákosnak a szesz italokat ellen-szenvenné teszi. A ZOA oly csendesen és biztosan hat, hogy azt feleség, testvér vagy leánygyermek egyaránt az ivónak tudta nélkül adhatja és az illető még csak nem is sejtí mi okozta javulását. — ZOA a családok ezreit békítette ki, sok ezer férfit a szégyen és becstelenségtől megmentett, kik később józan polgárok és ügyes üzletemberek lettek. Nem kevés fiatal embert a jó utra és szerencséjéhez segített és sok embernek életét számos évvel meghosszabbította. — Egy adag ára egy teljes kúrához 10 korona. — Sztétküldés, titoktartás mellett porto- és vámmentesen történik utánvétel, vagy a pénz előleges beküldése mellett. Megbízások a főraktárhoz: **AUFFENBERG JÓZSEF** urhoz **BUBAPEST, VIII. Bezerédi-utcz 3. intézendők.**

ALAPITTATOTT 1851-BEN.

DÁVIDHÁZI KÁLMÁN

elsőrangú könyvkötészete és diszműves üzlete
Debreczen, Fűvészkert-utca 9.

Teljesen modern berendezésű üzlet. Megbízható s kifogástalan munkát készít mindennemű könyvkötészeti, diszműcikkekben és bőrmunkákban.

Íma-, Énekeskönyv s más *Egyházi műveket* tömeges mennyiségben, versenyképes kivitelben és *gyári áron.*

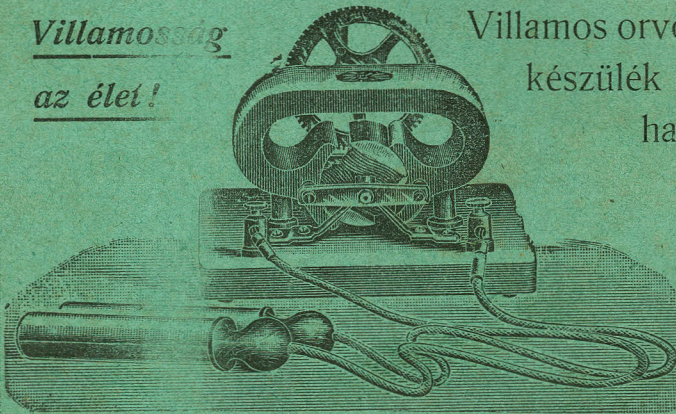
Anyakönyveket tartós jó kötésben.

Szent Bibliát és *Emléklapokat* különleges diszkötésben jubileumokra.

Aranykönyvet egyházak számára, ↓ Kéziratok leforgatására táblákat, melyek a szöszéken vagy temetések-nél előnyösen használhatók. ↑

Iskolák számára térképek és táblázatok felhuzását vászonra vagy kemény papírra és ezeken kívül még számos e szakba vágó munkát.

Villamosság
az élet!

Villamos orvosi gyógyító
készülék magán-
használatra!

Az élet meg-
ujítása és
meghosszab-
bitása az ere-
deti amerikai

„ELEKTROPHOR“-ral.

A szenvedő, gyengülő és gyenge szervezetű emberiség figyelmét felhívom arra, hogy ezt a villamos készüléket használja, mert az Elektrophor erősíti az idegeket, megújítja vérünket, élcsíti eszünket és érzékünket, a vér keringésének és idegrendszerünknek a szabályos működését biztosítja és megóv bennünket minden betegségtől. — BOURC dr. tanár, a párisi egyetem orvosi fakultásának tagja, az „ELEKTROPHOR“-ról a következőképp nyilatkozott: Nemcsak köszvényt, reumát, görcsöket, idegességet és aszmát gyógyítottak vagy legalább is enyhítettek ezer meg ezer olyan esetben Elektrophorral, a melyben az orvosok tudománya csődöt mondott, hanem idegbetegségek, fejfájás, kólika, fülzúgás, álmatlanság, hipochondrikus állapotban levőknl, de különösen székrekedésben és aranyéban szenvedők baja ellen alkalmazva, egy néhány nap múlva, de sok esetben néhány óra múlva is csodálatos enyhülést észleltek.

Nem romlik! Örökké eltart!

Egy teljes kis készülék ára 10 kor.

Egy teljes nagy készülék ára 20 kor.

Gyenge szervezetűek részére. —

Idült betegségek gyógyítására:

Egy teljes különleges készülék 30 kor.

(Makacs betegségek ellen.)

A pénz előleges beküldése vagy utánvétel mellett szállítja

Auffenberg József Budapest, VIII. Bezerédi-utca 3. sz.